

MÁÁCOÓ

Mááco Jetsóodítýú cáátúnuháám:

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mt 3.1-12; Rc 3.1-9, 15-17; Ja 1.19-28)*

¹ Íllúu tujkéváné Píívyéébé Hajchi Jetsocrijtó mepájt-
tyetéiñe méénúné uwááboju.

² Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpíhjáa Itsaiaúvú
caatúnú íwaajácúháámitu tsúúcajtátújuco tsojtsó múnáa-
jpi Jóáadítýu íllúu:

Ó pícyoó díihde tsáápiikye dibye iúúbálle míamúnáake
ditye ímibáávyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

³ Aane méllééboó íñéubará píívyétúné iñújiri
íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Mémibáávyé
ímityú ámuha meícyahíjcyánetu tsaimiyéjuco
ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íajtyumívakí.”

Ehdúhjáa Itsaía íwaajácúháámitu caatúnú Jóáadítýu.

⁴ Ahdújucóhjáa dibye íñéubará píívyétúné iñújiri
úwáábohíjcyáné míamúnáake ditye ímityúné íicyahíj-
cyáné íhvéjtsóne ímiánejcúveréjuco íbúwáave diityé
ímityú íábáíívémeíki, áané uubállé ditye itsójtsótsámeíki.

⁵ Pahúllevátúhjáa Jodéa iñúji múnáadítýú píhcyáávehíj-
cyámé dífbyedívú dífbyé uwáábó illéébúacunúki. Té-
duréhjáa Jerotsarée múnáadítýú mítyame píhcyáávehíj-
cyáhi. Áamedítýuhjáa ímityúné imyéénuhíjcyáné úúbál-
lémeke tsótsohíjcyaaabe Joodáatu.

⁶ Aanéhjáa diibye Jóáa camééllómú ihjíneta
méénúmeíñé wajyámúúnema íjcyáábéj píinétú
ócájjímíhéhé chiúacunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi.

Téhduréhjáa ímúhojpácýó ádohíjcyáabe. ⁷ Aabéhjáa úwááboobe nehíjcyáhi:

—Muurá íjcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóiibye táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájúbaré o tácoríúcu dííbyedívú o pííhívéítyúroóbe. ⁸ Muurá ámúhake nújpácýori ó tsótsohíjcyáhi. Áanetu ihdyu diibye ámúhá pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho.

Jóáádivu Jetsóó tsójtsótsámeíñe

(Mt 3.13-17; Rc 3.21-22)

⁹ Téijyúhjáa Jetsóó péé Gariréa íñújiri íjcyacóomí Nat-saréetu diibye Jóaa éllevu Joodáatu dííbyeke dibye itsójt-soki. ¹⁰ Aabéhjáa tsúúca dibye tsójtsótsihdyu íjchívy-eebe ííténáa cáámetu Píívyéébé Apííchó niityé dííbyedívú íjuuúdu nééneé. ¹¹ Áanáacáhjáa idyé cáámetu Píívyéébe néehíí:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóoke Naavéné máváríjchóne

(Mt 4.1-11; Rc 4.1-13)

¹² Ehdúhjáa dibye tsójtsómeíñe boonétú Píívyéébé Apííchó dííbyeke tsajtyé íínéubá píívyétúné íñújivu.

¹³ Áhulléhjáa íjcyaaabe 40 coojívá apáámyéré iyámé íjcyáhulle. Áábekéhjáa téhullévú Naavéné máváríjchóóbeke níjkyéji múnaa píáábohíjcyáhi.

Jetsóó úwáábótújkenúne

(Mc 4.12-17; Rc 4.14-15)

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téijyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cúvéhoojánúné boonétú Jetsóó péé Gariréavu. Áhullé múnáakéhjáa Píívyéébé avyéjuvu muhdú meúcáávéíñe úwááboobe néehíí:

—Tsúúca Píívyéébe íavyéjúeje íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ahdícyane ílluréjuco méihvéjtsó

ímityúné ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméí ímiánejcúvuréjuco mecápáyóóvéne mécahcújtsó íñe mepájtyetéíñe uwááboju. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune

(Mt 4.18-22; Rc 5.1-11)

¹⁶ Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péébe úújeté Tsimóomútsí íñahbe Aderéema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. ¹⁷ Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ámuhtsij, ookéréjuco méuráávye. Muurá íñe amomé lliíñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoo míamúnáakéréjuco Píívyéébedívu ámuhtsi meíbúwáávetsóíñe wákimyéivu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínuuháñe íhvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

¹⁹ Áámútsimáhjáa péébe éhniíñéwuúvú úújeté Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsí ihmííne pañe íjtsínuuháñe pájáábohíjcyamútsidívu.

²⁰ Áámútsikyéhjáa idyé dibye píúvánéllii ihmííne pañe cááni Tsebedéoma ípiáábojte íjcyamedítúú peemútsí dííbyemáyéjuco.

Tsáapí pañétú naavéneke Jetsóó wáagoóne

(Rc 4.31-37)

²¹ Éhdúmekéhjáa iújcúmema Jetsóó úújeté Capenaóovu. Aabéhjáa téhulle wáyeéévejcóójí pihcyáávájá pañevú úwaabóhi. ²² Ááneríhjáa mítyane ullévenúme ávyetá tujkévé ávyéjuube múúne íhjúvájíjtó dibye íhjúvánéri. Tsáháhjáa dibye íhjúvatú taúhbájú uwáábojte íhjúvahíjcyádu. ²³⁻²⁴ Áíjyúhjáa tééjájá pañe tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe kévadíjcyó íllu dííbyeke:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaábej! ¿Íveeki múúhake ú pátsáriycyóváhi? ¿Mityá múúhake ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Pívyéébé Hajchi u íjcyane.

²⁵ Áánéliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—¡Cúúvéhulléré dícyá! ¡Díjchivye áadí pañétu!

²⁶ Ááneréjucóhjáa naavéné wáníjcyámeíbyéré íjchivyéne dífbyé pañétú ávyetá ihnáhó dífbyeke íáméjcatsíchónema. ²⁷ Ehdúhjáa Jetsóo méénúneri pámeere íllityéne néehíí:

—¡Múhdutúami aabye ehdu meénuj? Ávyetáha ímiááné tsíhdyure dífbyé uwááboju. Muhdú naavémú íjcyarómé íjchívyé díbye néénetu.

²⁸ Ehdúhjáa díbye méénúné uubállé tsújaavé páneere Gariréa íiñújiri.

Tsimóo Péedoró báábeke Jetsóo bóhiitsóne

(Mt 8.14-15; Rc 4.38-39)

²⁹ Átsihdyúhjáa pihcyáávéjá pañétú péeme tsaméhjí Jacóóboo, Jóááá, íjcyame Tsimóoma Aderéemútsi jávu.

³⁰ Áíjyúhjáa Tsimóo baabe áívyeri chémene úúbal-
lémé Jetsóoke. ³¹ Áánéliihyéhjáa dífíle éllevu ipyéene íhyójsitu díbye íjyóucjárolle tsúúca íbóhííne díityéké májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóo bóhiitsóne

(Mt 8.16-17; Rc 4.40-41)

³² Aanéhjáa tsúúca meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé dífbye éllevu naavémú ípañe íjcyáméhjíma tsíñéhjíri chéméméhjíke díbye íbóhíítsoki. ³³⁻³⁴ Mítyáméhjáa técoomí múnáa tééjavu tsáámedítýú páhduváré nénéhjí chémeri íjcyámeke bóhíítsóhíjcyáábe. Áhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáábe. Aaméhjáa

diitye naavémú muubá dibye íjcyane nééíyónáa tsá dibye diityéké íhvéjtsotú ditye íhgyúvaki. Waajácúméhjáa dííbyeke.

Jetsóó úwaabó pahúllevaré Gariréa iinújí pañe
(Rc 4.42-44)

³⁵ Ááné tsitsíívevúhjáa pejcójuco técoomítyú dibye péene tsátsihvu Píívyéébema íhgyúvaki. ³⁶ Áábekéhjáa Tsimóó íñahbéjtema néhcotéhi. ³⁷ Aaméhjáa íájtyúmííbeke nééhií:

—Míamúnaa uke néhcohíjcyáhi.

³⁸ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa metsu éhcóomijívnú mepéé técoomíji múnáake idyé o úwááboki. Muuráhjáa ímichi téénéllii o tsááhií.

³⁹ Aabéhjáa pihcyáávejáané pañévu pahúllevá múnáa Gariréa iinújiri íjcyámeke úwáábohíjcyá tsaaté pañe naavémú íjcyámeke wáágóobére.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiitsóne
(Mt 8.1-4; Rc 5.12-16)

⁴⁰ Áábé lliinévúhjáa íjpi chájááveebe imímóúúveténe néé dííbyeke:

—¿Aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

⁴¹ Áánélliihyéhjáa dííbyeke idyócéraúcunúne dííbyedi ídáátsóvéne neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

⁴² Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsúuca bóhiíbe.

⁴³ Áábekéhjáa neébe:

—Dúúbáledí tsaate juuváyí uke pájtyémeke íñe muhdú u bóhiíne.

⁴⁴ Tsapéhduré llúúváábe éllevu péene dífbyedívú dúhjátsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu íñe u ímíjpyeténé hallúvú Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúveé téénetu míamúnaa iwáájácu tsúúca u bóhíjucóóne.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye bóíjcyúrónáa pámeekéré juuváyí ipájtyedúmeke úúbállebe muhdú ibóhíñe. Aaméhjáa mítyane Jetsóodívú píhcyáávehíjcyánéllii tsáhájucó dibye píívyetétú múhdutú cóómí pañévú iúcaávéiyóne. Áánélli-ihyéhjáa pehíjcyaaabe imíchi ditye íjcyátútsihjíriye. Áróne pañéhjáa pahúllevátú dífbyedívú píhcyáávehíjcyáme.

2

Íjpi vaaúmeityúúbeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 9.1-8; Rc 5.17-26)

¹ Ehdúhjáa tsúcájá tsiéllé íjcyátsihdyu tsiiñe óómiibe Capenaóovu. Áané uubálléhjáa idyé íícúíwuuré tsúúca waajácúmé técoomí múnaa. ² Aaméhjáa dífbyedívú píhcyaaavémé dibye íjcyaja wáhpécunúmeke úwááboóbe. ³ Áánáacáhjáa 4-meva tsivá íjpi vaaúmeityúúbeke dífbye éllevu. ⁴ Árónáacáhjáa tsá ditye píívyetétú iúújetét-sóné mítyane míamúnaa íjcyánélliíhye. Áánélliíhyéhjáa cáámetu dibye íjcyátsíi tujkévetu idyóhejúróne bot-síi dífbyeke niityétsóme. ⁵ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóó dífbyeke:

—Líhij, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díímítýú ó ábájíivéjucóóhíi.

⁶⁻⁷ Ehdúhjáa dibye néénetu tétsihyi íjcyame taúhbájú uwáábojte néjcatsíhi:

—¿Aca íveekí aabye ehdu ihjyúvá Píívyéébe ímí dífbyedívú íjtsúcunúnejíivari? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe píivyeté míamúnáadítýú ímítýú iwáágoóné

diityedí ídáátsóvéne. ⁸ Ehdúhjáa Jetsóodítyú ditye néjcatsíñé iwáájácúne neebe diityéke:

—¿Íveekí ímityúné óhdityu ámuha méjįtsámełhi?
⁹ ¿Aca muhdú ámuha oke méjįtsúcunúhi? Áánerá ó piivyeté míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé imítyuháñé diityémá o ímıbajchóne. Áánéllii ó piivyeté áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úuma o ímıbajchóhi.” Áhdure ó piivyeté o nééneé: “Dímįpyeténe díıhbotámá dipye dihjýávu.” ¹⁰ Áhdıcyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumı Míamúnáájpidívúu o ípıvyééveebe muhdú o méénune.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe dífıbyeke: Llıhıj, díimįpyeténe eene díıhbotámá dipye dihjýávu.

¹² Ehdúhjáa dífıbyeke Jetsóó néénemáyé tsúúca íimįpyeténe íıhbotámá péjúcoobe pámeere íıténáaáca. Áánerıhıyáa mıtyane iúllévenúne Pııvyéébeke idyúúrúváne néémeé:

—Ávyeta tsá múıjıyú ehdııvane maájtyúmitúne.

Revıkye Jetsóó újcune

(Mt 9.9-13; Rc 5.27-32)

¹³ Ááné boonétúhjáa tsiıñe Jetsóó péé únéú úniúvú ímamyémuma. Áhullévúhjáa idyé dífıbyedıvú píhcyáávemeke úwááboóbe. ¹⁴ Átsihdyúhjáa péébe úújeté Apéó hajchi Revıı íıńújı avyéjúúbé wáabyuta dsııdsıke íáhdótsohıjcyátsıhyi ácuúcunúúbedıvú. Áábekéhıjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávıej.

Áhdújucóhıjáa díbye pééne dífıbyemáyéjuco.

¹⁵ Áábe jávúhjáa Jetsóó téıjıyú majchó ímamyémuma. Áámemáhıjáa téhdure tsıjıtye majchó téénere ávyéjúúbé

wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa íjcyámé tsijtye ímityúmé diityéma. Mítyaméhjáa dííbyema pehíjcyáhi. ¹⁶ Ehdúhjáa dibye diityémá májchone ííténe taúhbájú uwáábojtémá paritséómú née dííbyé mamýémuke:

—¿Aca íveekí eene ámuhá uwááboobe majchó aaty e ímityúméhjima?

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóo illéébóne née diityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhiime tsaímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboobe. Ahdícyane tsáháa ímiáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáa diityéké o ímbáávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye ííbúwááveki. Ehdúhjáa Jetsóo née paritséómuke.

Jetsóo mamýémú majcho áwatyúne

(Mt 9.14-17; Rc 5.33-39)

¹⁸ Tsáijyúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa mamýémuma ditye paritséómú mamýémú Píívyéébema ííhgyúva majcho áwahíjcyáhi. Aanéhjáa Jetsóo éllewu ipyééne tsaate dííbyeke néehíi:

—¿Aca íveekí dímamýémú majcho áwátúnáa Jóáa mamýémuma paritséómú mamýémú tsáijyu áwahíjcyáhi?

¹⁹ Áánélliihyéhjáa diityéké neébe:

—¿Aca tsaapi táábáváné wañéhjivu tsáame ikímóóvéne majcho áwáiyáhi? Muurá teene wañéhjí aabájaabe diityémá íjcyánáa tsá ditye áwáítyuró majcho. Ehdu nééne támamýémú tsá majcho áwáítyuró diityémá o íjcyáne hajchóta. ²⁰ Muurá ihdyu íjcyaiñé diityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óvíi muhdú íñéhajchíí tsáijyu awámye.

²¹ Tsá muurá tene ímityú tsúú cáaja wáiyamu béhbátu mepájaabóne. Muurá teeja meníjtyúcooca éhniíñevu íllure táváajcároba. ²² Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpacyo bíinojpacyo mepícyoone tsúú cáau mííhèneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpacyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcá tsúú cáau. Áijyu wágóoovéné tsanéécújuco bíinojpacyoma cahpáyú. Áánéllii béjpacyo mépañénú bééú pañévúré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu néene tsá tene ímityú íhdééné uwááboju béhné uwáábójú pañévú meúacóne. Ehdúhjáa Jetsóó néehíí.

Wáyeéévejcóóji Jetsóó mamýmú méénune
(Mt 12.1-8; Rc 6.1-5)

²³ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémuma pajtyé úmihéj piínétú wáyeéévejcóóji. Áijyúhjáa ímamyémú bajtsóháñetu ujcú imájchoki. ²⁴ Áánélliihyéhjáa paritséómú néé dífbyeke:

—¿Aca íveekí aatyé dímamyémú meenú íjcyooji wáyeéévejcóóji meméénúityuróne?

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íájyabáavaténéllii íñahbéjtema Dabíúvú téeméné méénune Píívyéébé waajácuháámitu cáátuváne?

²⁶ Muuráhjáa Abiatáa llúúvájte avyéjuube íjcyáijyu duurúvájá pañévú iú cáávéne imájchóityuróné Píívyéébé ñicúvé páaa tééjá pañévú pícyámeíhijcyané majchómé apáamyéree llúúvájte máchohíjcyáne.

²⁷ Áhduréhjáa neébe:

—Muurá wáyeéévejcóóji íjcyá míamúnaa ímí téjcooji íjcyaki. ²⁸ Áánéllii Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcoóji.

3

Tsáápi hójtsi Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mt 12.9-14; Rc 6.6-11)

¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma tsiĩne úcaavé pihcyáavéjá pañévu. Áájá pañéhjáa tsaapi múhdurá íhyójtši néébeé. ² Aanéhjáa téijyu wáyeeévejcóójí íjcyánellii tsaate dífbyedívuré ítéhíjcyá ‘áádíkye éhne ímíjpyetét-sóilbye’ iñéene téenej tééveri dífbyedívú iñéetsóroki. ³ Áanáacáhjáa dífbyeke neébe:

—Muúbej, cána dichaj.

⁴ Ahdújucóhjáa díbye pééneé. Áábedítýúhjáa neebe pámeere tétsii íjcyámeke:

—Ámuúhaj, ¿a tehdújuco tsaatéke mepíáábóiyóné íjcyooji wáyeeévejcóójij, mityá tsáhaáj? ¿A mepájtyetét-sóiyá tsaate dsíjiveri íjcyámeke téjcooji íjcyaróne, mityá méihvéjtsóiyá ditye idsíjívve wáyeeévejcóójí íjcyánellíihyej?

Ehdúhjáa Jetsóó díllone tsá ditye áñújcutúne. ⁵ Aanéhjáa dífbyeke tsaríwu pajtyéráhi. Áronáacáhjáa idyé ídátso íjtsúcunúúbé ditye dífbyeke cáhcújtsotúne. Átsihdyúhjáa neebe diibye múhdurá íhyójtši néébeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyójtšií.

Ahdújucóhjáa díbye cujúúvénemáyé téhojtši ímíjpyeténe. ⁶ Ehdúhjáa Jetsóó méénune paritséomú ííténe tétsihdyu pééme Heróode hájkímuma pítýacójcatsí muhdú dífbyeke idsíjívétsoĩne.

Mítýane míamúnaa Jetsóodívú píhcyaavéne

⁷ Áronáacáhjáa tétsihdyu ímamyémuma peebe únéú úniúvu. Áábekéhjáa mítýane míamúnaa úraavyé

Gariréá iĩnújì múnáa. ⁸ Aabéhjáa méénúráityúronéhjí mityane méénúné uubállé tsújaavé pahúllevávu. Áánélliihyéhjáa mityame tsáácunú pahúllevátú Jodéá iĩnújítuu, tééné iĩnújìri íjcyacóómí Jerotsaréetuu, Idoméá iĩnújítuu, Joodáá tsiñéjcutuu, Tííroó, Tsidóoo, íjcyané iĩnújícútuu, íjcyane díbyeke íjtyúmiki. ⁹ Ehdúhjáa mityane máamúnáa Jetsóodívú píhcyaaavéjúcóónéllii neebe ímamyémuke ditye miine ímíbájcho témí pañévú iúcaáveki. ¹⁰ Mítyanéhjáa dibye chéméméhjike bóhíitsohíjcyánéllii ávyetáréjuco ditye díbyedívú píhcyáávehíjcyáne. Aaméhjáa imíllehíjcyá díbyeke idyómajcóné ibóhíiki.

¹¹ Áijyúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyame díbyé lli-iñévú mímóúúvéme pañétú kéévánécoba néemeé:

—¡Uu muurá Píivyéébé Hajchi!

¹² Áánélliihyéhjáa diityéké neebe ditye tsiñe tehdu íihjyúvátuki.

12-meváké Jetsóo meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mt 10.1-4; Rc 6.12-16)

¹³ Átsihdyúhjáa peebe cámeháuvú íjtsúcunúdúmema. ¹⁴ Áamedítyúhjáa meménuube 12-meváké díbyé uwááboju úwááboméré péhíjcyáímyeke. ¹⁵ Áamekéhjáa ájcuube íhnháhootu ditye chéméméhjike ibóhíitsohíjcyaki, naavémú tsaaté pañe íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. ¹⁶⁻¹⁹ Aaméhjáa ílluúme: diibyéhjáa Jetsóo Tsimóoke Péédoródívú méménuúbee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóámútsikyéhjáa díbyere chíjchí hájchimútsidívú méménumútsii, Aderéee, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, Apéó hajchi Jacóóboo, Tadéoo, cananíjtámúejpi Tsimóoo, diibyéhjáa Jetsóodívú méénútsíiibe Jóoda Ijcyarióótee, éhdume.

*Jetsooke Naavéné píáábohíjcyáné tsaate nééené
(Mt 12.22-32; Rc 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Áámemáhjáa Jetsóó tsúúca oomí ípyée íicyahíjcyajávu. Áánáacáhjáa tsúúca mítyane míamúnaa píhcyaavé tétsihvu. Áámedíyécóhjáa túhuuvémé tsá ímájchóiyónéhji éllevu íjcyatúne. ²¹ Aanéhjáa iwáájácúne dífbye hájkímú tsáá dífbyeke tétsihdyu itsájtyérokí. Íjtsúcunúméhjáa díbye méívaténe.

²² Téhduréhjáa mítyame tétsihyi taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame néé dífbyedítu:

—Áádí pañe mía naavémú avyējuube Betsebóo. Téénélii muurá eene díbye píáábóneri tsaaté pañétú naavémuke waagóohíjcyaaábe.

²³ Áánéliihyéhjáa Jetsóó diityéké nééhií:

—¿Aca múhdutú diíbye Naavéné iiye waagóoméíyáhi?

²⁴ Muurá tsáné avyējuje tsajíjtóré íjtsámeítúmé páhduvé idyáráívécatsíhajchíí íllure wáchájánújcatsí íavyéjutu. ²⁵ Áhdure tsája múnaa tsajíjtóré íjtsámeítúmé páhduvé idyáráívécatsíhajchíí ílluréjuco íhjáatú wáchájánújcatsíne. ²⁶ Ahdu íívane muurá Naavéné íhyájkímukéré iwáágóoca íllure pírújtsóiyá diityéjúcooíyó íavyéjúeje íjcyáíyómeke. Tehdu ímyéenuca íllure íavyéjú újówéjtsóiyooóbe.

²⁷ Tsá muurá tsaapi íhtsútúúbé tsíeméné dífbyé já pañétú múha tsájtyéítyuró dífbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dífbyeke tujkénú íbóáyoca botsíi tsajtyéiyómé dífbyé tsíeméne. Árónáa tsáháubá muurá díbye íhñe múhdivú íhvéjtsóítyuróne. Ahdu íívane tsá Naavéné oke píáábóítyuró dífbye hájkímuke o wáámíuki.

²⁸ Ímiááneturé ámuhákye o nées panévaré ímityúné míamúnaa méenuhíjcyáronéhjí Píívyéébe abájííveíñé diityédí ídáátsóvénama. Áhdure ímityúné óhdityu ditye íhjuvahíjcyáronéhjí ábájííveííbye. ²⁹ Áánetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúné íhjuvahíjcyámedi tsá díbye múíjyú ídáátsóvéityúne. Aane tsá múíjyú diityémá ímíbaávvyéityúne. ³⁰ Ehdúhjáa diityéké neebe dííbyé pañe naavéné íjcyane ditye néenéliíhye.

Jetsóoke tsíjju dííbyé nahbémuma újcutérone
(Mt 12.46-50; Rc 8.19-21)

³¹ Áánaacáhjáa tétsihvu tsíjju dííbyé nahbémuma wajtsí áachi éhnejcúvu. Aaméhjáa tsaatéké nées ditye dííbyeke íñéé díbye íúújéva diityéke. ³² Ahdújucohjáa tsaate dííbyé úníuri íjcyame néene dííbyeke:

—Díítsíjju díñahbémuma ukévá néhcome éhtsíhyi áachi.

³³ Áónáacáhjáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé tátsíjjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

³⁴ Ehdúhjáa íñéene úníuri ácújcyatémeke ííténe neébe:

—Áánerá téhdure ámuha waháromú táñahbémú táñaallémú méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha méijcyame. ³⁵ Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé díbye ímillédú íjcyame ímiáané tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké néehíí.

4

Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwááboju
(Mt 13.1-9; Rc 8.4-8)

¹ Aabéhjáa tsiíñe únéú úniúvú úwáábóóbedívú idyé mítyane míamúnaa píhcyáávénéllii mííñé pañévu íucáávéne téémí pañeturéjuco dibye úwaabóné diityéke. ²⁻³ Átsihvúhjáa mítyane tsíménéhjitu úwááboobe nééhíi:

—Ámuúhaj, cáhawáá melleebúcunuj:

Tsaapíhjaá íwajcyóhá trígouúhá bájtssoobe íllure wávarajcóhi. ⁴ Aanéhjáa dibye wávarajcónetu tsáuhji juuváj piínévu dójcone coomímú méhdojéhi. ⁵ Áané tsiúhjíhjáa dojco néwayúúné raahóvu iínu imíchi íjcyátútsihvu. Áuhjíhjáa íícúíwuúré iíñé tétsii iínu mítyane íjcyátúnéllíhje. ⁶ Áróhiibájíhjáa chemé núhbá allócori hállúháñeríyé tébajkyéjé íjcyánéllíhje. ⁷ Áané tsiúhjíhjáa dojco tsuhjí pañévu. Áané hallúvúhjáa teene tsuhji wááménéneri ííñeróné dúhcúvaténé tsáhájucó néevatúne. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojco tsátsii imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa tsaimíyé píívyene imíwu neeváhi. Tsáhiibájíhjáa uhjénéré neeváhi. Áánetúhjáa tsíhiibájí kémú neeváhi. Áané tsihíibájíhjáa éhnííñevu mítyane neeváhi.

⁹ Ehdúhjáa tsaapi bájtsone iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—Ehdu teéne. Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhjútsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó úwáábó túhujsóne

(Mt 13.10-17; Rc 8.9-10)

¹⁰ Aanéhjáa bóónétu iye íjcyátútsihvu ímamyémuma tsijtye tétsii íjcyame dilló muhdú nééiyóné teene tsaapi bájtsónetu dibye úwaabóne. ¹¹ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámuhadívú Píívyéébe bóhówátsohíj-cyá ámuha mewáájácu muhdú dílbyé avyējú ijcyane. Áánetu eene tsíeménéhjitu ó úwáábohíjcyá oke cáhcújt-sotúmedívú tene íbóhówáávétuki. ¹² Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. Áámé ímítyuháñé muurá tsá ímíbáávyéityúne. Ehdu néénéllii ó úwáábohíjcyá tsíeménéhjitu.

Tsaapi bájtsónetu úwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne
(Mt 13.18-23; Rc 8.11-15)

¹³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsá ámuha mewáájácutú tsaapi bájtsónetu o úwaabóné ñná nééiyóne? ¿Aca múhdutúrá ámuha méwaajácuú tsiíñe téhdure nénéhjítu ámuhákye o úwaabóne? ¹⁴ Muurá eene tsaapíhjáa tríigoúhá wávarajcódú nééne íñe tsaapi ímiáájú úwááboobéré pehíjcyáhi. ¹⁵ Aane tsaate ímí lléébójúcoóromeke Naavéné téénetu mótátsohíjcyáhi. Aane muurá nééiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ¹⁶⁻¹⁷ Áánetu teene illéébone tsúuca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré nééne mávaríjchojúúné íjcyanéhjí íáábucújúcoótúnetu ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí ímíwu ííñeróné núhbá allóócori chémene. Ehdu muurá patyéhíjcyáné ímí cáhcújtsótúmema. ¹⁸⁻¹⁹ Áánetu ímiá uwááboju tsúuca ímí llééborómé mítyane íjí avyējuríyé itsúúrameíñéllii ílluréjuco ténejcu ábájíívehíjcyáne. Aane nééiyóné muurá eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné íllure dúhcúvaténé néévájúcootúne. ²⁰ Áánetu ihdyu ijcyámé tsaate tééne uwááboju illéébone cáhcujtsómé ímí tehdújuco úráávyehíjcyáme. Aame

muurá eene imíwuúhjáa íññuǵi nétsihvu dójcouǵhjǵi íññedu. Áamedítýú muurá ijcyámé tsaate eenéhjáa uhjénéré nééváhiibájídú néémeé. Áánetu ijcyámé tsijtye eenéhjáa kéémú nééváhiibájídú néémeé. Áánetu ijcyámé tsaate eenéhjáa ávyétá mityáné nééváhiibájídú nééme ímiáánéjuco ímiáájú icyáhcuǵtsóné ímí úráávyehíjcyáme. Ehdúhjáa Jetsóó néé diityéke.

Peetétú ijcyané uwááboju

(Rc 8.16-18)

²¹ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—ǵA múúne peete mepéététsóne mépicyóó tsíeméné lliíñevu? Tsáhaá. Muurá ihdyu mepéététsóne cáámevu mépicyóó tene iájchúcunúki. ²² Ehdú nééne muurá Píívyéébe uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meícyahíjcyáne. Muurá íñe teevétari meméénuhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waa-jácúméííhi. ²³ Aane ihdyu óvíí lléébome icyáhcuǵtsóne tehdu ijcyáhi.

²⁴ Téhduréhjáa tsiíñe neébe:

—Ímíñeúvú tsáma méjtsoco íñe ímiá uwááboju tsúúca ámuha mewáájacújucóóne. Muurá teene ámuha mewáájacújucoorómé múhdurá medáríívémeíhajchíí Píívyéébe tsáhájuco ámúhadi íícúvéityúne. Áánetu tsúúca iwáájacúné ímí úráávyémeke éhniíñevu waajácútsóíibye. ²⁵ Muurá ímiáájú ímíllémedívú bóhówajtsóíibye éhniíñevu ditye ímíñeúvú iwáájacuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóityúne. Ááne tsáijyu múu áyánéwu ditye wáájacuróné dojtúcúiibye diityédítýu.

Tríigo bájtsómeíñetu ijcyané uwááboju

²⁶ Téhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá tsaapi bajtsó tríígoúúhá íwajcyóha. ²⁷ Aane íbúwajíí dibye íjcyánáa keemévehíjcyá pajcóójjívaré dibye wáájácútúné hallúri. ²⁸ Ehdu muurá ííńújiri ímí bajtsóháńé píivyene icyéémévéne tsúúca wajcó íńééwá ípívyééveíńjúco. Aane tsúúca neeváhi. ²⁹ Aane kéémé-cooca ílluréjuco áábájaabe újcune. Ehdu muurá pajtyéíńe Píívyéébe avyéjújétema. Muurá diityéké dibye újcúíńe ééwé úújetécooca újcúíibye diityéke.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.31-32; Rc 13.18-19)

³⁰ Téhduréhjáa tsiińe neebe Jetsóó diityéke:

—¿Aca íńnetú íńe tsiińe ámúhakye ó úwááboó Píívyéébe avyéju? ³¹ Muurá dííbyé avyéju éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíńe uméhé neeváú kémúútúróúwu mebájtsou mítyáhécoba kéémévedu. Muurá pahéwá neváúúné lli-íńévúré tééhé neeváú ávyétá ayáúwu. ³² Áróúwu muurá mebájtsou ííńene keemévé mítyáhécoba pahéwáre bajtsóhéene ehńíńevu. Ááhé wájcáváne hallúvú muurá wahpéjté píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébe avyéju.

Jetsóó íúwaabóné tsíeméńhítu úúballéne
(Mt 13.34-35)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó míámúnáake íúwaabóné tsíeméńhítu úúbállehíjcyá muhdú ditye lléébóiyódu. ³⁴ Tsáháhjáa dibye pevénéré úwáábohíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímamyémuke ímíńeúvú waajácútsohíjcyaaabe íńá tene nééiyóne.

Kíjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Rc 8.22-25)

³⁵ Ááne íjyúnuvúhjáa neebe ímamyémuke:

—Métsu éhnejcúeúvú mepéekií.

³⁶ Ahdújucóhjáa tétsihíyé tsijtye íjcyánáa ditye péene tsíñejcúeúvú mííneri. Áamemájucóhjáa idyé tsaate ihmíneneri péeneé. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa pííneéuri íjcyánáa ávyétá ihnáhó kíjyébari mítyane nújpacyo nóhjine úcaavé diitye mííne pañevu. Aanéhjáa ipamáávéíyóneri íllityéne diitye ímamyémú idyėjuri cúwahíjcyáábeke íákyéjtsóne néehíí:

—ÍÁvyéjuúbej, tsúúca mémájcánuúhi! ¿A tsá íñe meke u pájtyetétsóityúne?

³⁹ Áánélliihyéhjáa íájkyéne úhbaabe kíjyébama nohji íjcyane. Neebéhjápeé:

—Ílijyévéne, díhvéte!

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañéréjuco.

⁴⁰ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Íveekí ayájú ihnáhóra ámuha meíllityéne? Tsáháhaca bo ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne.

⁴¹ Ehdúhjáa diityéké díbye néerónáa íllure íllityémé néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

5

Tsáapí pañe naavéné íjcyane

(Mt 8.28-34; Rc 8.26-39)

¹ Aaméhjáa tsúúca úújeté tsíñejcúeúvú Gadáará iiñújivu. ² Aanéhjáa ditye cátsúúvénemáyé Jetsóo íjchívyéhi. Áábe éllévuhjáa tsaapi níjkyénéj píine ícyahíjcyaaabe tsáá ípañe naavéné íjcyaaabe. ³ Aabéhjáa ávyéta tsíjpa néébeke tsá múha píívyetétú íekeevéne. Úwááñehíhjáa íjcyároneri tsá múha dííbyeke

chíjchúityuróne. ⁴ Tsáijyúhjáa tsúuca dífbyeke chíjchújúcohíjcyarómé íjtyúháacyuma íhyójtšicu. Áronéhjáa távúdócohíjcyaaábe. Tsáháhjáa múha dífbyeke muhdú méénúityuróne. ⁵ Aabéhjáa cójáhajchótá pécohajchótá íhjúcunúúbéré pehíjcyá níjkyénéj pííne. Áané tsáijyúhjáa cámevájúnéri pehíjcyaaabe néwayúúnetu wápújúhcámeíbyére. ⁶ Aabéhjáa tsíhyulléturé Jetsóoke íajtyúmííbe éllevu dsiínéríyé ipyééne mímóúúveté dífbyé lliíñévu. ⁷ Áánemáhjáa kéévánécoba neebe dífbyeke:

—¿Íná óhdityu ú imíllé íhtsútuube Píívyéébé Hajchi Jetsóó u íjcyaaábe? Uke Píívyéébe mémeri o nées óhdi u ícúbáhrátuki.

⁸ Ehdúhjáa naavéné dífbyé pañétú nées Jetsóoke díbyéhjáa dífbyeke ‘díjchivye áadí pañétu’ néénéllíihye.

⁹ Áábekéhjáa Jetsóó néehíí:

—¿Aca muubá dimyéme? Áánéllíihyéhjáa neébe:

Tamyémé Pívaánéejpi mítyame muha meíjcyánéllíihye.

¹⁰ Aanéhjáa diitye naavémú nées Jetsóoke díbye diityéké iwáágóótu tsíhyullévú téené íiñújitu. ¹¹ Áihjúyúhjáa tétsi-hyi jéémú meenímú majchóri. ¹² Áánéllíihyéhjáa dífbyeke néémeé:

—Múúhake ihdyu wallo aatye méenímú pañévuréjuco.

¹³ Ahdújucóhjáa díbye wállóónéllíi dífbyé pañétú íjchívyéne méenímú pañévuréjuco dítye újcámeííne. Aaméhjáa dítye méívatétsómé 2,000-meváubáhjáa íjcyame cámevájutu únéú pañévú cáhtsíñíbámé májcanúhi.

¹⁴ Ááneríhjáa diityé tehmejté iillityéne íicúí tétsí múnáake úúballéhi. Áánelliíhyéhjáa téhullévú péécunúme íajtyúmi muhdú tene pájtyene. ¹⁵ Aaméhjáa úújeté diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe tsúúca íwajyámúúnema íjcyaaabe pevétsihjídurejuco ácuúcunúúbedívu. Ááneríhjáa íllityéme. ¹⁶ Aanéhjáa tétsihyi íjcyame úúballé diityéké muhdú tene pájtyene. ¹⁷ Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllii néeme Jetsóoke dibye téené iíñújitu ipyéé tsiéllévuréjuco.

¹⁸ Áánelliíhyéhjáa Jetsóo ipyéé mííné pañévú úcáávéebeke diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe néé dííbyemáyéjuco ipyéékií. ¹⁹ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Tsá u pééityú oómaá. Dihyájkímú pañévúré pééne duubállé diityéké muhdú Píívyéébe úhdi ídáátsóvéne uke ímíjpyetétsóne.

²⁰ Ahdújucóhjáa dibye íhyájkímú pañévú ipyééne úúballéné páneere muhdú Jetsóo dííbyeke bóhiítsóné Decááporí iíñújiri íjcyácoomíji múnáake. Ááneríhjáa ávyetaré ullévenúme.

Tsaatépíke Jetsóo bóhiítsóne

(Mt 9.18-26; Rc 8.40-50)

²¹ Aanéhjáa Jetsóo ímamyémuma bíwánejcúvúré úújeténáa idyé tsúúca míamúnaa píhcyaaavé dííbyedívú únéú úniúvu. ²² Átsihvúhjáa ‘Jáiro’ némeííbyé wajtsí píhcyáávéjé avyéjuube íjcyaaábe. ²³ Aabéhjáa dííbyé lliíñévú ícyánoovéváne nééhií:

—Ájyúwa ávyeta dsijíveríjyuco íjcyánéllii uke o néé u dócárájcoté dille oóma íbóhiíki.

²⁴ Ahdújucóhjáa Jetsóo dííbyema péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta rááutúne. ²⁵ Áámé pañéhjáa

tsáápille 12 pijcyábájuco dílleke ichémé tujpácýó íhvetépitýúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle. ²⁶ Aalléhjáa bañúháñé taabójtédívú ityáábótsámeíñé áhdohíjcyá ihñénehjívú ‘pírúhpírújuco’. Ároné pañéhjáa íllure ávyetélle. ²⁷ Aalléhjáa muubá Jetsóó íjcyane iwáájácúne míamúnáá raahótú dífbye éllevu ipyééne dífbye wajyámú dómajcó ‘muurá dífbye wajyámú íjcyaroné o dómájcóhajchíí ó bóhííhi’ iñéénema. ²⁸ Ehdúhjáa íjtsámeíñe dómájcolle dífbye wajyámu. ²⁹ Áánetúhjáa ímiáané tsúúca bóhíille tsaímíyējuco llíñémuúcunúmeíñe. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóó waajácú tsaate bóhíine dífbye wajyámú idyómájcóneri. Áánéllíihyéhjáa iyévoóvéne néébe diityéke:

—¿Caatyé ámuha táwajyámutu oke médómajcóhi?

³¹ Áánéllíihyéhjáa ímamyémú néehíí:

—¿Aca muhdú míamúnáa wahdyuré néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

³² Ehdúhjáa ditye néérónáa pahúlleva ííteebe íájtyúmi caatyé dífbyeke dómajcóne. ³³ Áánéllíihyéhjáa eenée dífbyeke dómájcolle íllityéneri úúvécunúlléré dífbye líi-íñévú ímímóúúveténe úúballé dífbye wajyámú idyómajcóne. ³⁴ Áánéllíihyéhjáa neebe dílleke:

—Wáhaj, ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca ú bohííhíí. Ahdícyane wa dípye tsaímíyējucoj.

³⁵ Ehdúhjáa Jetsóó dílleke néénáa tsaate pihcyáávéjá avyéjuube Jáiró jatu tsááme úúballévá dífbyeke ídsíwu dsíjivjúcóne. Nééméhjáa dífbyeke:

—Tsúúca dáájyuwa dsíjivéhi. Aane íínéllíihyécó ú tsáj-tyeé aabye uwáábóóbeke.

³⁶ Ehdúhjáa ditye néeneri íícúvétuube Jetsóó néé Jáiroke:

—Kímóóvedíñe. Píivyéébekéré cahcújtso.

³⁷ Ehdúhjáa iñéene tsá dibye ímíletú pámeere dííbyema pééneé. Apáámyérehjáa péé dííbyema Péédooroo, Jacóóboo, dííbyé nahbe Jóááá, éhdume.

³⁸ Aaméhjáa péeme úújeté mítyane míamúnaa tééjá pañe táhíjcyámedívu. ³⁹ Áamekéhjáa Jetsóó neetéhi:

—¿Íñeríami ámuha metaj? Áánerá tsá dille dsíjívétúne. Muurá íllure cúwalle.

⁴⁰ Ehdúhjáa dibye néeneri íllure goocóme. Áamekéhjáa tééjá pañétú íjchívyétsóne iiyéjuco dibye úcaavéné díílléwúuúvúj caanímútsii, diitye 3-meva ímamyémuu, íjcyámema. ⁴¹ Aanéhjáa díílléwúuúvuke íhyójsitu iékéévéne neébe:

—Taríta cómi, ‘Wáhaj, dájkyeé’ nééiyóne.

⁴² Ehdúhjáa dibye néénemáyé éhne múu cuwátú maájkyevádú íbóhíñe tsúúca úlille 12 pijcyábáhhjáa íj-cyalle. Ááneríhjáa míamúnaa ávyetaré ullévenúhi.

⁴³ Áamekéhjáa Jetsóó bóijcyú muucá ditye teene iúúbál-létuki. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díílleke.

6

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mt 13.53-58; Rc 4.16-30)

¹ Átsihdyúhjáa ímamyémuma oómiibye ípyée ipíivyéné iñújívú. ² Aabéhjáa wáyeeévejcóójí pihcyáávájá pañevú úwaabóné mítyame ílléebóneri dííbyedi iúllévenúne neéhíí:

—¿Kíátúami aabye ehdíívaíñe panévare wáajacúnej? ¿Aca múhdutú piivyéteebe méénuráítyúronéhjí imyée-nune? ³ Áánerá úméhewááné wákimyéi múnáajpi diibye

Maaríá hajchi. Áábé nahbémújuco muurá Jacóóboo, Jot-séee, Jóódaá, Tsimóoo, éhdume. Téhdure muurá íñaal-lémú ijcyá íchihyi méjpiíne. Ehdúhjáa dííbyedítýú iñéene tsá ditye áveyjúulletú dííbyeke. ⁴ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ihdýujuco tsáma Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi íjcyáróóbeke dííbyé iñúúji múnáa ihyájkímú íjcyarómé tsá áveyjúulletú tsíjtye múnáa íjcyarómé áveyjúúlléébeke.

⁵ Ehdúhjáa tétsíi múnáa dííbyeke cáhcújtsótúnéllii tsá dibye tétsihvu mítyane méénuráítyúronéhjí méénutúne. Apááñéréhjáa chéméméhjike idyócarájcóneri bóhíitsohijcyaaabe. ⁶ Ílluréhjáa ullévenúúbé ditye dííbyeke cáhcújtsótúneri. Áánélliihyéhjáa técoomí úníuri íjcyájáhji múnáakéréjuco dibye úwááboobéré péhijcyáne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wállóone

(Mt 10.5-15; Rc 9.1-6)

⁷ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémú 12-meva íjcyámeke uwáábovu wallóo mítyétsícyutsáké pahúllevávu. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpá dííbye mémeri tsaaté pañe naavémú íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. ⁸⁻⁹ Áámekéhjáa neebe ditye itsájtyétu ícyahpáyuu, imájchoo, idsíídsíi, íjcyane. Apááñéréhjáa neebe ditye ipyéé íhyallúejáhjí íwajyámúnee, íjtyúhápaajínee, ícyuujúii, íjcyánema. ¹⁰ Áámekéhjáa neébe:

—Tsátsihvu ámuha tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tsiéllévu ámuha mepéétúné hajchóta.

¹¹ Aane tsátsíi múnáa ámúhá uwáábó cátúhtsóhajchíi múu ámúháj tuhááñeri íjcyáne ííñú píchóujcámei diityédívu, ‘tsá múúhá hallúrí tene íjcyatú ámúhakye muha meúwáábóiyóné ámuha mecátuhtsóne’ neéiyóne. Ááne múu péé tsiéllévuréjuco. Muurá múhdumé

ámúhá uwáábó cátuhtsómé ávyétá ihnáhó ícúbáhráméíi muhdú míamúnaa ícyahíjcyáne ímíbájchómeícyooca éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa ícúbáhrámeíñé ehnííñevu.

¹² Ehdúhjáa ímamyémuke téíbúwájtsoobe uwáábovu iwállóomeke. Aaméhjáa úwáábohíjcyá míamúnáake ditye ímityúné íicyahíjcyáné íhvéjtsóne íjtsaméi ícyápáyóóve ímiánejcúvurējuco. ¹³ Téhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáme. Chéméméhjikéhjáa dúúrúbájpácyori íhñíwaúúné ditye pípájchóneri bóhihíjcyáme.

*Tsojtsó múnáajpi Jóaa dsíjivéne
(Mt 14.1-12; Rc 9.7-9)*

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó méenuhíjcyáné uubállé ávyéjuube Heróódé iwáájácúne néehíi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóaa éhnée dsíjiveebéubá tsiíñe bohííhií. Muurá téenélii piivyéteebe méenúráítýronéhjí imyéénune.

¹⁵ Áánetúhjáa tsijtye néehíi:

—Tsáhaá, muurá ihdyu Eriá diibye Píivyéébé ihjyú uuballe múnáajpí éjjuúvú ícyahíjcyáabe.

Áánetúhjáa tsijtye néehíi:

—Áánerá ihdyu béébére diibye Píivyéébé ihjyú uuballe múnáajpi éjjuúvúu ícyahíjcyáméejpi.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye néenélii tsiíñe Heróódé néehíi:

—Tsáha bóhoj, muurá ihdyu diibyējuco tsojtsó múnáajpi Jóaa éhnée íhñíwaúvú o kípíyúúcutsoobéha tsiíñe bóhiíbe.

¹⁷⁻¹⁸ Diibyéhjáa muurá Heróódé táabavá ítyónüllekéré íñahbe Perípe taaba Herodíake. Aanéhjáa ímityúné

íjcyane Jóááuvu dífbyeke néhíjcyané hallútú cuvéhoo-jánútsoobe úwáñehííneri ichíjchútsóóbedívu.

¹⁹ Téhduréhjáa diille Herodía dífbyeúvuke téené hallútú iñéhnílléne imíllé idsíjívetsóne. ²⁰ Áronáacáhjáa tsá dille píívyetétú muhdú dífbyeke idsíjívetsóiyóné diibyéhjáa Heróóde Píívyéébeéjpi díbye íjcyáneri iíllityéne díílleke téhmehíjcyanéllíihye. Áanéllíihyéhjáa dífbyeúvú íhjuvánéhjí tsaríyóné pañe lleebúcunúhíjcyaaábe. ²¹ Áronáacáhjáa diille Herodía tsúúca dífbyedívú llihyánútsoóhi. Diibyéhjáa Heróóde ítsiimávajcójí úújeténé wáñehjínúhi. Ááne élleuvúhjáa pihjuúcuube ípiáábojtee, ítsodáhómú avyéjuchte, Gariréa iinújí ihtsútujtee, éhdúmeke. ²² Ááméj piínévúhjáa dííllé ajyúwá bádsíjcaja wáhtsine imíwu íjtsúcunúúbé díbye Heróóde. Áhduréhjáa dífbyeke náhbénúné avyéjuchte ímí íjtsúcunúhi. Áanéllíihyéhjáa díílleke neébe:

—Íiná u ímilléné oke táuméí ávyeta ímiááné állítyuube uke o ájcuki.

²³ Ehdúhjáa Heróóde néé díílleke ímiááneturé íiná dille táúmeíñevu íájcuíñe. Neebéhjáa ávyeta íavyéjú íjcyáronetu tsahdúnéécú díílleke íájcuíñé teene dille táúmeíhájchíjyu. ²⁴ Áanéllíihyéhjáa tsííju éllevu ipyééne neetéle:

—¿Aca Wa íiná íñe ó táúmeíyáhi?

Áanéllíihyéhjáa neelle díílleke:

—Táuméí tsojtsó múnáajpi Jóáá níwau ikípíyuúcuúvú uke díbye íájcuci.

²⁵ Ahdújucóhjáa dille dífbye éllevu ipyééne neétene:

—Ó imíllé bohtájiri oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáá níwaúvu.

²⁶ Ehdúhjáa dille nééne dífbyeke kímóhcó pajtyeráhi. Áronáacáhjáa eene dífbyeke náhbénúné avyéjujte lléébónáa díllleke iállíityúné iñéénéllii tsá dibye ‘tsáhaá’ néétune. ²⁷ Áánélliihyéhjáa íícúii ítsodáhómudítýú tsáápiikye wálloobe cúvéhóójá pañe íjcyáábeke íhñíwau ikípíyuuúcúne dibye itsívaki. ²⁸ Ahdújucóhjáa dibye ipyééne ikípíyuuúcúne bohtájiri itsívaúvú ájcvané díllleke. Aaúhjáa tsajtyéllé tsííju éllevu. ²⁹ Ehdúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóááuvu dsíjívéhi. Áané uubálléhjáa ímamyémú illéébóne újcuje dífbyeúvuke icyúúuki.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 14.13-21; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

³⁰ Áánáacáhjáa Jetsóó mamýémú úwááboméré ipyéhíjcyátsihdyu tsúúca óómimye tsiíñe píhcyaaavé dífbyedívú. Aaméhjáa úúballé dífbyeke páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhi. ³¹ Áámekéhjáa neébe:

—Cána metsu múha íjcyátúhullévú mepéé mewáyéééveki. Ehdúhjáa neebe ímamyémuke ‘rááho néétune’ míamúnaa tsaate péénetu tsíjtyeréjuco dífbyedívú píhcyáávehíjcyánéllíihye. Áámedíyhjáa íjcyame tsá imájchóíyónéhji éllevu íjcyatúne. ³² Áánélliihyéhjáa pééme mííneri múha íjcyátútsíi tujkévetu. ³³ Árómekéhjáa mítyame ájtyumí kiávú ditye pééneé. Áhullévújucóhjáa íícúii ditye pacóómiváturé péécunúné íjchityu. Aaméhjáa diityé íhdéré úújeté kiávú ditye pétsihvu. ³⁴ Aaméhjáa tétsihyíjyuco íjcyámedívú Jetsóó úújeténe. Áámedíhjáa ídáátsóveebe éhne múúne ítyehméébema íjcyatúmé obééjámú íjcyadu ídátsó diityéké ííténéllíihye. Áámekéhjáa imyéénuhíjcyádú

úwaabójúcoobe mítyane panévatúre. ³⁵ Aanéhjáa cúvéhréjuco néénéllii ímamyémú nées dífbyeke:

—Muhdú cúvéhréjuco teene íchii múubará íjcyátút-sihyi meíjcyánaaáca. ³⁶ Ílluréjuco wallo aatyéké íchííj piihírí íjcyájáhji múnáadítyú tsieménéuba iújcune ditye imájchoki.

³⁷ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Árónáacáhjáa néémeé:

—¿Aca íhya tsiíne maáhdone pámehdívuré úújetéiyáhi?

³⁸ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca múhduná majcho méhdií? Cána méuvánuj.

Áanélliihyéhjáa néémeé:

—Íjcyánéha 5-hova páahóónema míityétsi amóóbe-mútsi.

³⁹ Áanélliihyéhjáa neebe míamúnáake ditye iáhcúba páhadsíji. ⁴⁰ Ahdújucóhjáa ditye áhcubáne. Tsáhadsíji múnaáhjáa 100-mevátsa. Áánetúhjáa tsíhyadsíji múnaa 50-mevátsa. ⁴¹ Aanéhjáa páahóónema amóóbe-mútsikye iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáamevu icyárúúvéne. Áané boonétúhjáa idyóhdáhínúne neebe ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. ⁴² Aanéhjáa imájchónetu pámeere oové tsáimíye. ⁴³ Áánetúhjáa cóevané 12-rujtsívá úvérujtsíne wáhpe. ⁴⁴ Aaméhjáa diitye eenée tétsihvu májchome 5,000-meva.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene

(Mt 14.22-27; Ja 6.16-21)

⁴⁵ Átsihdyúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke ditye dífbyé ihde únéú tsiñéjcuvu mííneri ipyééne iúújeté Betsáidávú díbye míamúnáake pityájcóné hajchóta. ⁴⁶ Aanéhjáa

diityéké ipítýájcóne peebe caméhbaúvú Píivýéébema íihjyúvaki. ⁴⁷ Áánaacáhjáa diitye imamyémú péeme pínééúvújuco íjyunúne. ⁴⁸ Áamekéhjáa dibye ítténáa kíjyéba nóhjí wáojcómé íhtsútúnetu bóhdámeíhijcyáhi. Áame déjutúhjáa pejcójuco dibye péene nújpácýó hallúrí úlleebéré diityéké pájtyeíñúibyedu. ⁴⁹ Áábekéhjáa íajtyúmíne íllityémé wáníjcyámeí naavénekéré iwáábýúnema. ⁵⁰ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¡Méíllityédíñe, oóre!

⁵¹ Aabéhjáa diityé pañévú úcáávénemáyé kíjyeba íhveténeri ullévenúme. ⁵² Tsáháikyéhjáa ditye ímí dífbyeke cáhcújtsotú dibyée íhde majcho mítyámedívú úújetétsórónáaaca.

Chéméméhjike Jetsóó bóhiitsóné Genetsarée iñújiri
(Mt 14.34-36)

⁵³⁻⁵⁴ Aaméhjáa tsíñejcúeúvú Genetsarée iñújivu úújetémeke tétsíi múnaa íajtyúmíne waajácú diityémá Jetsóó íjcyane. ⁵⁵ Áánemáhjáa úbálléjcatsímýé tsúúca dibye téené iñújivu wájtsine. Áánéllihyéhjáa pahúllevátú chéméméhjike tsivámé dífbye éllevu. ⁵⁶ Aabéhjáa patsíhjívaríyé íjcyámeke úwááboobéré pehíjcyá cómíñeri íjcyámeke, íyýéétsihjíri íjcyajáhji múnaáake, íúmihéneri íjcyámeke. Átsíhji múnaáhjáa idyé chéméméhjike pícyohíjcyá dibye pájtyeítsihjívu. Áánemáhjáa nehíjcyámé dífbyeke dibye diityéké íwajyámúubávuré idyómájcótso ditye íbóhíiki. Ahdújucóhjáa dífbyeke íwajyámú dómajcóméjuco bóhíhíjcyáne.

7

Ímichi iiná míamúnaake tútávajtsóne
(Mt 15.1-20)

¹ Aanéhjáa Jetsóodívú tsáijyu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame píhcyaavéhi.

² Aaméhjáa iiténáa dílbyé mamýmudítýú tsaate íhyójsine níjtyámeítýúmé majchóhi. Aanéhjáa múhdurá ijsúcunúmé íhdé múnáaúvúu méénuhíjcyádú ditye méénutúne.

³ Diityéhjáa Píívyéébedívú íímíbájchómeíñéjuco imájchóíñé ihde íhyójsine nítyámeíhijcyáne. Tsáháhjáa ditye májchóítýuró níjtyámeítýúmé téené uwááboju iúraávyénéllííhye.

⁴ Tsíeménéhjáa iñáhjhénújétsihdyu wájtsime iñjtyámeítýúhachíí tsá máchohíjcyatúne. Imájchoháñé imyéénuhíjcyanéhjáhjáa nítyuhíjcyáme. Áhduréhjáa icyúwaháñé nítyuhíjcyáme. Áánetúhjáa ijcyané mítyane tsíñehji ditye méénuhíjcyané ityútávajtsámeíñé íímíjpyeteki.

⁵ Aanéhjáa iúraavyépíñéllíi diitye paritséómuma taúhbájú uwáábojte néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí dímamýmú tsá nítyámeíhíjcyatú imájchóíñé ihde íhdé múnáaúvú uwááboju néhduú?

⁶ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdú bañú múnáa ámuha meíjcyame. Ímiáánéhacáa Itsaiaúvú Píívyéébé ihjýu uubálle múnáajpi ámúhadítýú néehíi:

Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúejuríye. Tsá ávyeta ííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁷ Íllure iállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iye íípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúúné iúraávyéúvúdu.

Ehdúu muurá Itsaiaúvú caatúnú ámúhadítyu.
⁸ Aame ámuha tsá meíícúvehíjcyatú ímichi keená Píívyéébé taúhbaju íjcyáneri eene íhdityuré iújcúné íjtsaméí míamúnaa úwáábohíjcyáneriyé ámuha meíícúvehíjcyánéllííhye. Muurá eene llíyihllóne níjtyú álliúré íjcyane ditye úwaabóné ámuha meúraávyehíjcyáhi. Téhdure tsíñehjí álliúré ditye méénune ámuha meúraávyehíjcyáhi.

⁹ Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóó diityéke:

—Ámuha míamúnáadítyuré tsáané uwáábó meúraávyéne jíveekí tsá Píívyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne? ¹⁰ Íllúu muurá Píívyéébe néé Moitséeúvuj tééveri: “Ámúháj caánímuke múu iwájýúne avyéjuulléhi. Áanetu cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjívéhi.” ¹¹ Ehdu dífbyé taúhbaju néérónaa muurá ámuha meúwáábócatsíhíjcyá tsaatévá cáánímútsikye nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámúhtsikye o píaabóne. Ámúhtsikye o píáábóiyódú íívane Píívyéébekéréjuco o íícúvehíjcyáne.” ¹² Aanévá ehdu íhgyúváróóbé hallúrí tsá íiná íjcyatú diityétsikye dibye píáábótúrónaaaca. ¹³ Ehdu muurá ámúhá íjtsaméityuré tsáané uwáábó ámuha meúraávyéne tsá Píívyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne. Áanetu íjcyané mítyane tsiíñe állíunéhjí ámuha meméénuhíjcyáne.

¹⁴ Ehdúhjáa íñétsihdyu tsiíñe neebe diityéke:

—Ímíñeúvú melleebúcunu ámúhake íiná o néene ámuha mewáájácuki. ¹⁵ Muurá panévaré míamúnaa májchoróné tsá diityé ííbúwá íjtsaméí tútávájtsotúne. Áanetu ihdyu diityé íbuwáané déjúcoturé néhniyyu

tsááne diityéké tútávajtsóhi. ¹⁶ Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcujsóne tehdu ijcyáhi.

¹⁷ Ehdúhjáa diityéké iñéene peebe ímamyémuma tsá-jaávu. Átsihvúhjáa dífbyeke dillómé iiná nééiyóné ehdu dibye úwaabóne. ¹⁸ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu ámuha meijcyarómé tsá mewáájacutú iiná tene nééiyóné? Muurá panévare memáchohij-cyanéhji tsá meke tútávajtsotúne. ¹⁹ Tehdu teene majchótú ímityúné ijtsaméi tsáánejjivari. Muurá pevenéré méjpiityu pajtyéne. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó panévare majchóháñé dooháñema ímí néene maáwáityuróne. ²⁰⁻²² Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe neébe:

—Muurá ihdyu míamúnáa ííbúwá déjúcotu illuune ímityúné ijtsaméi tsááne diityéké tútávajtsóhi: ihdícyáméhjimáyé ditye dómácócatsíhijcyáne, ditye dsíjívetsócatsíhijcyáne, ditye nánihijcyáne, tsíjtye éhneri ditye úmúúpívyehijcyane, ditye állícyatsíhijcyáne, panévá oove íjcyatúné ditye óóvehijcyáne, ditye nómiutáávahijcyáne, ditye tsíjtyedi íhgyúvahijcyáne, ditye mítyákímyehijcyáne, ditye múhdurá ítsámehijcyáne. ²³ Énehji ihdyu míamúnáa ííbúwá déjúcotu tsááne diityéké tútávajtsóhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Tsiíñe iinúji múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne

(Mt 15.21-28)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé peebe diityémá Tíiroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyáne iinújivu. Aaméhjáa tsájaavu úújetenáa tsá dibye ímílléturó múha wáájacúné kía dibye íjcyane. Áronáacáhjáa tsá dibye téévehijcyatúne.

²⁵ Áánélliihyéhjáa íícúiyee waajácumé tétsihvu dibye

wájtsine. Aanéhjáa tsúúca tsáápille tsáá dífbye éllevu ídsí pañe naavéné íjcyalle. ²⁶ Aalléhjáa mí móuuvévá dífbye líiñévu Tsiropenítsiá iñúji múnáalle tsíjtye múnáalléré íjcyárolle. Áanemáhjáa Jetsóoke neelle dibye iwáágóo naavéneke ídsí pañétu. ²⁷ Áronáacáhjáa neebe dílleke:

—Tujkénúi tahájkímuke ó píááboóhi. Tsá muurá tsaapi ítsíímedítu majcho idyójtúcúne oohímeyeke ájcúityuróne.

²⁸ Áanélliihyéhjáa neelle dífbyeke:

—Ihdyúhde tehdujúcoóro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímýé íjcyarómé majchó tsiime imájchotu dójcoótsówaahyéji.

²⁹ Áanélliihyéhjáa neebe dílleke:

—Tehdujúco, muúllej. Ahdícýane wa dipye dihjávu. Tsúúca muurá icyooca dáájyuwa bohíjucóo. Tsáhájucóo díllé pañe naavéné íjcyatúne.

³⁰ Ahdújucóhjáa péelle úújeténé ídsídivu pevétsihjídurejúco icyúwá pañe tódsiúcunúlledívu. Tsáhájucóhjáa naavéné díllé pañe íjcyájúcootúne.

Lléébótuube ihjyúvátúúbeke Jetsóo ímíjpyetétsóne

³¹ Aanéhjáa tétsihdyu Tíírótu Jetsóo ímamyémuma péé Tsídóovu. Átsihdyúhjáa Gariréa unéuvuréjúco péeme pajtyé Decááporí iñújítu. ³² Aaméhjáa tsúúca tétsihjyúco íjcyánáa tsaate tsivá dífbye éllevu lléébótuube ihjyúvátúúbeke dibye ímíbájchoki. ³³ Áábekéhjáa diityédítu tsátsihvu itsájtyéébeke íhyótsíwari iñúhejúúcu íbóríjcyóne iúúniyi dífbye níjjiwa pípájchoóbe. ³⁴ Áanemáhjáa cáamevu icyárúúvéne tsíjpanécoba íálíjchúne dífbyeke neébe:

—¡Epáata! ‘Díñúhejúúcu dímbáávyéne lleébo’
nééiyóne.

³⁵ Ahdújucóhjáa dibye tsúuca lléeboobe tsaímiyējuco
ihjyuváne. ³⁶ Aanéhjáa ájtyúmímeke bóijcyuube di-
tye tsíjtyeke iúúbállétuki. Áronáacáhjáa úúballéme.

³⁷ Ááneríhjáa ávyétá ihnáhó iúllévenúne néémeé:

—Panévárehaca ihdyu ímiáané piivyéteebe. Íñúhe-
júúné lléébótúmekéha piivyéteebe illéébotsóne. Áh-
duréha ihjyúvátúmeke piivyéteebe íhjúvatsóne.

8

Majcho mítyamedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mt 15.32-39)

¹ Aanéhjáa idyé mítyane míamúnaa Jetsóodívú pñh-
cyáávémedi tsá ñná íjcyatú ditye májchóiyóne.

² Áánélliihyéhjáa neebe ímamyémuke:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye míamúnaa tsúuca 3
coojívájuco mééma íjcyame imájchoma íjcyájúcóótúneri.

³ Muurá májchótúmeke ihjyáhañévú o wállóhajchíí
juuvávyuré chéméiyómé ájyáhañeri. Muurá tsaatétsáhjí
tsíhyullé múnaa.

⁴ Ehdúhjáa dibye néénéllii ímamyémú néé díbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújcúnetu diityéké mémájchótsóiyá
múubará íjcyátútsihyi mejcyame?

⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca múhduná méhdi majcho?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Íjcyané 7-hova páahóóne.

⁶ Áánélliihyéhjáa neebe míamúnaa iáhcúbaki.
Áánemáhjáa teene páahóóné iékéévéne téhdújtsoobe
Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa idyóhdáhínunévú ájcuube

ímamyémuke ditye iwájtu diityéke. ⁷ Téhduréhjáa amómé ijcyá áyánéwu diityédi. Ááné hallúvúhjáa téhdure ityéhdújtsóne neebe ditye iwájtuki. ⁸ Áánetúhjáa pámeere óóvénetu coéváné 7-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. ⁹⁻¹⁰ Aanéhjáa diitye 4,000-meváubáhjáa ijcyámeke imájchótsóné boone diityéké ipítýájcoíñúne péjucóómé mǎñneri ímamyémuma Damanóótá iññújivúréjuco.

*Jetsooke paritséomú nées dibye méénúráityuroné imyéénuki
(Mt 16.1-4; Rc 12.54-56)*

¹¹ Áijyúhjáa idyé paritséomú péé Jetsóo éllevu dííbyema ityáhjácatsíki. Aaméhjáa dííbyeke imújtátsóro nées íévéhoowávú méénúráityuroné dibye imyéénuki. ¹² Aanéhjáa múhdurá dííbyeke pájtyénéllii neébe:

—ǎíveeki ámuha méimíllé méénúráityuroné o méénune? Tehdu oke ámuha menéénéllii o méénúíyónejǎvari.

¹³ Ehdúhjáa diityéké iñééne tsiíñe ímamyémuma péjú-coobe únéú tsiñéjcuvu.

*Paritséomú uwáábójutu Jetsóo ímamyémuke
téííbúwajtsóne
(Mt 16.5-12)*

¹⁴ Téijyúhjáa ímamyémú ábájíivé majcho itsájtyéiyóne. Áámedíhjáa tsáhoore ípaaáho. ¹⁵ Áánaacáhjáa Jetsóo diityéké nééhií:

—Téííbúwá tsáma méíjcyaco. Méíícúvedí eene pááá ooríchó Heróódema paritséomu éhne íjcyáneri.

¹⁶ Ehdúhjáa dibye néénéllii ímamyémú néjcatsíhi:

—Majchóne metsívátúnélliihyéubá ehdu meke neébe.

¹⁷ Ehdúhjáa majchóré ditye íjtsúcunúné iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú ííivane majcho mééma ijcyatúné ámuha ménéjcatsíhi? Ihdyúubá ávyétá muhdúra ámúhá íbuúúné néeme íhyajchótá tsá ámuha mewáájacúpityú táuwaábo. ¹⁸ Áánerá ámúhá hálluúnema ámúhá núhejúúnema ámuha mejcyaróméubá tsá maátyúmihíjcyatú ínehjí o méénuhíjcyáne. ¿Íveekí tsá ámuha melléébohíjcyatú o úwaabóne? ¿Mityá tsá ámuha meítsaavéjúcootú majchóo muhdú o méénune? ¹⁹ Muuráhjáa 5-hovaré páahóóné ijcyaróné ó úújetétsó 5,000-meva ijcyarómedívu. Áánetúu cóeváne ¿múhdúrujtsíva wáhpé éhne mépihjúúcúhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—12-rujtsíva wáhpée muurá mépihjúúcúhi.

²⁰ Áhduréhjáa neébe:

—Ácooca éhnée 7-hova páahóóné ijcyaróné 4,000-mevádfívú o úújetétsóijyu ¿múhdúrujtsíva téene pájtyé mépihjúúcúhi?

Áánélliihyéhjáa idyé néémeé:

—Téhdunerée 7-rujtsíva wáhpé mépihjúúcúhi.

²¹ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu neébe:

—¿A ícyooca tsúuca ámuha méwaajácú íiná nééiyóne pááá ooríchetu o íhjuváne?

Hállúvátúúbeke Jetsóo ímíjpyetétsóne

²² Átsihdyúhjáa úújetémé Betsáidávu. Áánáacáhjáa dífbye éllevu tsaate hálluátúúbeke itsíváne néé díbye íímíbájcho dífbyeke. ²³ Áánélliihyéhjáa dífbyeke íhyójtsitu iékéévéne técoomítýú tsátsihvu itsájtýéébeke íhyálluúúcú iúúniyi pípájchoóbe. Áánemáhjáa idyócarájcóne dílloobe dífbyeke muhdújucó díbye íítene. ²⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muhdú ó íité míamúnaa úllécunúné úmehéénédu.

²⁵ Áánélliihyéhjáa tsiíñe Jetsóó dífbyé hálluúucú dócárájcónetu botsíi tsaímíyējuco dibye íitene.
²⁶ Áábekéhjáa ihjyávú iwállóone neebe técoomí múnáake dibye iúúbállétuki.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane

(Mt 16.13-20; Rc 9.18-21)

²⁷ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémuma péé ‘Tset-saréa Pirípo’ némeí cóomí úniúucuri íjcyáme wáábyu. Áíjyúhjáa juuvávúyú diityéké dílloobe muubá dibye íjcyane dífbyedítúyú míamúnaa néhijcyáne.

²⁸ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíñe bóhíibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjjuúvúu icyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálla múnádítúyú Eriá tsiíñe bóhíibe u íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa ditye néénéllii diityékerējuco dibye díllone:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehíí?

Áánélliihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoóbe.

³⁰ Ehdúhjáa Péédoro dífbyeke néénetu bóíjcyuube ditye muucá iúúbállétuki.

Ídsíjívveíñé Jetsóó úúballéne

(Mt 16.21-28; Rc 9.21-27)

³¹ Téijyúhjáa ímamyémuke úúbállebe Jetsóó Míamúnáájpídívúu ípívyééveebe muhdú íícúbáhrámeíñe. Úúbálleebéhjáa muhdú túkevétsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame dífbyeke iávyejúúllétúne dsíjívétsoobe 3 coojívatu tsiíñe ibóhííñe. ³² Ehdúhjáa dibye néénéllii Péédoro dífbyeke íhdyúétsihvu idyówajcáróóbeke néé ehdu

dibye íihjyúvátuki. ³³ Áánélliihyéhjáa dííbyedítúyú iyévoóvéne tsijtye ímamyémuke ííteebéré dííbyeke uhbáhi. Neebéhjápeé:

—¡Díhne óhdityu Náve Naavénej! Muurá tsá u wáájácutú muhdú óhdityu Píívyéébe íjtsámeíñe. Míamúnáá íjtsameíyé dípañe.

³⁴ Ehdúhjáa dííbyeke íñéené boonétú pámeere tétsihyi íjcyámeke neébe:

—Tsaate oke iúraavyéné ímillémé múu ímillédú ícyahíjcyánetu íhveténe oke úraavyé wájyúmeítúyúmé tééné déjúcotu ícúbáhrámeíyóné pañe. ³⁵ Muurá ímilléduré ícyahíjcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu ihdyu ímillédú ícyahíjcyáné íhvéjtsóne ookeréjuco úraavyémé pájtyetééhi. ³⁶ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénáa mítyane meéhneváne? ³⁷ ¿Mityá íjcyáné tsane mepájtyetéiyóné ehnííñevu tsaimíyé mejcyáiyóné? ³⁸ Muurá oke iúraavyéné núcojpillémeke téhdure ó nucójpílléé Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe. Áhdure táuwaáboju tsíjtyeke iúúballéiyóné núcojpillémeke téhdure ó núcojpilléé níjkyéji múnáama tahñéjté ujcúvavu o tsáácoóca.

9

¹ Téhduréhjáa tsiíñe neebe diityéke:

Muurá ímiááné ámúhadítúyú tsáhái tsaate dsíjívéityú Píívyéébé avyéjú íhtsútú ájtyúmitúme.

Jetsóo tsíhdyúreevéne
(Mt 17.1-13; Rc 9.28-36)

² Átsihdyúhjáa 6 coojívatu peebe cámeéhbaúvú apáamyemáyé Péédoroo, Jacóóboo, Jóááá, éhdúmema.

Áamedívúhjáa tsíhdyúrééveébe. ³ Íwajyámúhjáa ávyeta tsítsíj íjcyaja ajchúcunúhi. Tsáháubá múha téhdu ímí níjtyúityuró wájyamu. ⁴ Áánaacáhjáa Eríama Moitséemútsí tétsihvu diityédívú bóhówáávémútsima Jetsóo ihjyúváhi. ⁵ Ááneríhjáa Péédoro iúllévenúne néé dííbyeke:

—ǰÁvyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchihyj! Ahdícyane métsu méméenu 3-wava nújuwáané ámuhá apha dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

⁶ Ehdúhjáa iíllityéné pañe iñéene tsá Péédoro wáájácutúne. Áhduréhjáa íñahbéjtétsí íllityéhi. ⁷ Áánaacáhjáa ojto diityédívú níityéné pañétú Píívyéébe néehii:

—Áánu Hájchíwu mítyane o wájyúúbeke tsáma mél-lééboco. ⁸ Áánélliihyéhjáa ííterómé íñnéubará íjcyatúne. Téhduréhjáa Moitséemútsí Eríama tsáhájucó íjcyatúne. Apáábyeréjucóhjáa Jetsóo tétsihyi.

⁹ Átsihdyúhjáa ditye óómíñaá Jetsóo bóijcyú ditye muucá teene iúúbállétu Míamúnáajpidívúu ípívyééveebe idsíjívétsihdyu tsiíne bóhíítúné hajchóta. ¹⁰ Ahdújucóhjáa tsá ditye muucá úúbállétu teéne. Aaméhjáa ihdyu tsamééré díllócatsíhijcyá muhdú dsíjívéebe tsiíne bóhíííne. ¹¹ Átsihdyúhjáa néeme dííbyeke:

—ǰÁcooca muhdú íívane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Ería tsiíne íjcyaiñé míamúnáake pájtyetétsóíibye bóhówáávéíñé ihdewu?

¹² Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímiáánéjucóhdée tene némeíñé Ería bóhówáávéíñé míamúnáake pájtyetétsóííbye úmíwari díbye diityéké ííhdénu dííbyema. ǰMuhdútá néene óhdityu Míamúnáajpidívúu o ípívyéévéébedítýú

Píivyéébé waajácúháámituj? Muurá nééne míamúnaa oke iávyeyúúllétúne óhdi ícúbáhraíñe. ¹³ Aanée muurá ímiááné ijcyájúcoóroobe tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Eriá dibye íjcyane ditye néhíjcyaaábe. Áróóbekée míamúnaa iéhdíiválléne íllure ícúbáhrahíjcyáhi. Áánemáa dibye néérone tsá ditye cáhcútsóhíjcyatúne. Ehdúu Píivyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco dífbyeke tene pájtyene. Ehdúhjáa neebe Jetsóó 3-meva ímamyémuke.

Tsáápiwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne

(Mt 17.14-21; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aaméhjáa tsúuca ímunáajtémá tsijtye mítyame íjcyámedívú wajtsíhi. Áánaacáhjáa tauúhbájú uwáábojtémá diitye ímamyémú táhjácatsíhijcyáhi. ¹⁵ Aaméhjáa dífbyeke iájtyúmíne íícúí dífbye éllevu ipyééne dífbyeke duurúváhi. ¹⁶ Áámekéhjáa neébe:

—¿Íñerí ámuha métáhjácatsíhijcyá támamyémuma?

¹⁷ Ehdúhjáa dibye neerónáa tsaapi neé diityej piinétú dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, áánu hájchíwúú pañe naavéné íjcyaaabe íhgyúvátúúbeke ó tsivá diéllevu óóma u ímíbájchoki.

¹⁸ Muhdú íhya dífbyeke dibye méénúcooca baavu ááki-tyéébé íhgyútú uráhtsaba íjchívyécooca íhwáñe ííhdóne cópenúhíjcyaaábe. Áánéllii íñe íjtye dímamyémuke ó neerá dityevá óóma dífbye pañétú iwáágóóroki. Árónáa tsá ditye píivyetétúne.

¹⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó neé ímamyémuke:

—¿Juhúú, múhduré míamúnaáami ámuuha Píivyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámuhá muhduré o áábúcúne ámuhakye ó úwáábohíjcyaa ámuha mecáhcújtsoki?

Ehdúhjáa diityéké iñééróne neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsíva dífbyekaj.

²⁰ Ahdújucóhjáa dífbyéwúuke ditye tsájtyene dífbye éllevu. Áanáacáhjáa naavéné Jetsóoke íajtyúmíne dífbyeke ávyeta wáírohjácoobe áákityé baavújuco. Aabéhjáa baari cávíhyíñúmeífbyeke íhgyútu uráhtsaba ijchívyéhi. ²¹ Aanéhjáa Jetsóo née cáaníkyeé:

—¿Aca múhajchótájucó íllu dibye íjcyane?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Tsííménédítyúré ehdu dífbye. ²² Tsájijyu muurá cúújúwá pañévú dibye íjcaáyoobe tsúuca dsíjívéhíjcyáiyyáhi. Áané tsájijyú téhi pañévú dífbyeke wááhíjcyaaábe. Aane cána ihdyu u pívyetéhajchíí múúhadi dídáátsóvéne múúhakyé piááboj.

²³ Áanélliihyéhjáa Jetsóo née dífbyeke:

—¿A o pívyetéhajchíijyu? Ú eene ihdyu ímiáané oke u cáhcújtsóhajchíí tehdíjuco uke o piááboíñe. Tehdu ñiná óhdivu túhúúnejíivari.

²⁴ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Uke muurá ó cáhcujtsóhi. Áanéllii oke piáábó éh-nííñevu uke o cáhcújtsoki.

²⁵ Aanéhjáa mítyane míamúnaa píhcyáávénaa Jetsóo naavéneke úhbaabe néehí:

—¿Nave Naavénej, eene muhdú áadíwúuke u dárííveebe íhgyúvátuube lléébótúúbé pañétú uke o née u ijchívyeki! ¿Aabe dohmíjyúcohdí dífbyé pañévú!

²⁶ Áanélliihyéhjáa naavéné wáníjcyámeífyééré dífbyeke tsiíñe ávyetá íhnáho iwáíróhcóne ijchívyéhi. Áané boonéhjáa coévaabe dsíjívéebedu. Aanéhjáa mítyame íjtsúcunú tsúuca dibye dsíjívéjucóone.

²⁷ Áronáacáhjáa Jetsóó íhyójsitu íjyócuycároobe tsaímiyéjuco.

²⁸ Áané boonéhjáa tsájaavu aahíveebe ímamyémuma. Átsihvúhjáa tsamééré íjcyátsihvu néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí muhdú nétsihdyu tsá muha mepíívyetétú mejchívyetsóné naavéneke eene u íjchívyetsódu?

²⁹ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúmé Píívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Ídsíjívěíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne

(Mt 17.22-23; Rc 9.43-45)

³⁰ Átsihdyúhjáa péeme pajtyé Gariréa iíñújitu. Ái-jyúhjáa tsá Jetsóó ímíletú múha wáájacúné ditye téeneri pájtyene. ³¹ Imílleebéhjáa apáámyekéréi ímamyémuke iúwaabóne. Téijyúhjáa úúballébe Míamúnáájpidívúu ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévětsóóbeke ditye dsíjívětsoobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñe.

³² Ehdúhjáa díbye díityéké úúballéne tsá ditye wáájacutú muhdú nééíñe ehdu díbye nééneé. Aanéhjáa dííbyeke ímíñeúvú idíllóiyóné nuhnévehíjcyáme.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé ííhtsútuube díityédítýú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Rc 9.46-48)

³³ Átsihdyúhjáa Capenaóovu péeme úújeté tsájaavu. Átsihvúhjáa Jetsóó díityéké nééhií:

—¿Íínerí ehne ámuha táhjácatsímýéré métsahíjcyá ju-uváyi?

³⁴ Áronáacáhjáa tsá ditye áñújcutú caabyé diityédí-tyú íhhtsútuube íjcyáíyóneríhjáa ityáhjájcatsíñéllííhye.

³⁵ Áanéllíihyéhjáa íácúúvéne neebe diityéke:

—Ámúhadítýú íhhtsútuube íjcyane ímílleebe óvíi tsíj-tyeke íícuvéhi.

³⁶ Ehdúhjáa diityéké iñéene tsííménéwúuke icyájaabúúne neébe:

—Éje, áánu muurá tsíímene ídátsohreé.

³⁷ Ahdu muurá táuráávyé múnaa ídátso néemeke íícuvéhíjcyámé ookéjuco íícuvéne. Aane tsá idyé ookére. Téhdure okée wállóóbekéjuco ditye íícuvéne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Meke tútávájtsoúmé meke píaabóne

(Mt 10.42; Rc 9.49-50)

³⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáápiikye muha máájtyumí tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dimyémeri wáágóohíjcyáábeke. Áábeke muha mébóijcyuíńú tsíjpiiyé íjcyaaabe íveekí tehdu méénúnéllííhye.

³⁹ Áronáacáhjáa Jetsóó nééhií:

—¿íveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá eene tamyémeri méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáméubá tsá óhdityu ímitýúné íhgyúváityuróne. ⁴⁰ Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtsoúne. ⁴¹ Áhdícyane tsaate ámuha tahńéjté meíjcyámeke nújpácyo díívanéví tamyémeri íjchome muurá tééne áhdó ííné imíjyaú íjcyááhi.

Tsaatéké ímítyunéví meíbúwajtsóné apíchó nééneé

(Mt 18.6-9; Rc 17.1-2)

⁴² Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé ídátso tsiiméwuúmúdúréi néémedityú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééháñetu néwayúcobáné íóhbáñúmeke wájojco móóá pañévú ditye ícúbáhrámeííyóné ihdétu. ⁴³⁻⁴⁴ Ahdícyane ámúhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí téhojtsíji. Muurá ímí ámuha méjcyaa tsánejcúéhójtsuma íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátso ámuha méjcyaa tsahójtscuma ámuha meijcyarómé múijyú áabatéítyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne. ⁴⁵⁻⁴⁶ Téhdure ámúháj tuháañeri ímityúne éllewu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí téjtuháji. Muurá ímí ámuha méjcyaa tsajtúháacyuma íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátso ámuha méjcyaa tsajtúháacyuma ámuha meijcyarómé múijyú áabatéítyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne. ⁴⁷⁻⁴⁸ Áhdure idyé ámúhá hálluúneri ámuha maájtyumíne ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóoméí téuhji. Muurá ímí ámuha méjcyaa tsánejcúeuma íjcyájúcoóturómé Píívyéébé avyéjuri ámuha meijcyáhajchííjyu. Áánetu ídátso ámuha méjcyaa tsauúcuma ámuha meijcyarómé múijyú áabatéítyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne.

⁴⁹ Muurá pámeere tééwá pañe íjcyámedi tééwaj cúvá búúúveéhi. Áánetu Píívyéébeke íícúvehíjcyámeke ímíjpyetétsóibye éhne múúne cánáama heeco ímíjpyetétsódu. ⁵⁰ Muurá cánáama íímúnéllii

meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene píáábóítyuróne. Ahdu teene Píívyéébé uwááboju cánaámadu. Aane ihdyu óvíi ámuhá pañévú ámuha méujcú tsaímíyé ámuha menáhbévájcatsíki. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

10

*Táábávájcatsímíyé wáágóójcatsíityuróné Jetsóó úwaabóne
(Mt 19.1-12; Rc 16.18)*

¹ Aabéhjáa Jetsóó Capenaóotu péé diitye ímamyémuma Jodéa íiñújvu Joodáa tsiñéjcvu. Áhullévúhjáa idyé míamúnaa dífbyedívú píhcyáávemeke imyéenuhíjcyádú úwááboóbe. ² Áijyúhjáa paritséomú dífbye éllevu itsááne dífbyeke imújtátsóro dilló tsáápílleke ihdícyáné hallútúré ájyu wáágoóné tehdújuco néhajchíijyu. ³ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútáhjáa Moitséeúvú nehíjcyá téenetuj?

⁴ Áánélliihyéhjáa neémeé:

—Muuráhjáa nehíjcyáábeúvú díllekévá tééné waa-jácúhaamívú maájcúne meíhvéjtsóiyóne.

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópityúnéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene neétúrónáaca. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébe páné ihdeene ípívyejtsóné níjcaúvú téhdure ípívyejtsó wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáídyújuco. ⁷⁻⁸ Áánélliihyée muurá neebe wajpi ityáábávácooca ííneíñé cáánímútsidityú díllemáyéjuco íjcyá tsahéecoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu. ⁹ Aamútsí míityétsi íjcyáromútsí tsahéecoréjuco íjcyáiñé Píívyéébéé ípívyejtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávéítyuróne.

¹⁰ Ehdúhjáa iñéené boonétú tsájaavu ímamyémuma úú-jetéebeke tsiíne dillómé teéne. ¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá tsaapi méwakyé íhvéjtsóne tsíjípillekéréjuco ityáábáváhajchíí ímityúné meenú mewa ímíubáané íj-cyánáa tsíjípillemayéjuco íjcyáneri. ¹² Áhdure idyé walle ájyúke íhvéjtsóne tsíjipiikyéréjuco ityájíváhajchíí ímityúné meenú ájyu ímíubáané íjcyánáa tsíjipiimáyéjuco íjcyáneri.

Tsiíméké Jetsóó llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Rc 18.15-17)

¹³ Téijyúhjáa tsaate ítsíimeke tsivá dííbye éllevu díbye diityé hallúvú piááboju Píívyéébeke ityáúmeíki. Áronáacáhjáa ímamyémú néé íínevú ditye ítsíimeke tsí-vane. ¹⁴ Ehdúhjáa ímamyémú néene tsáí íjtsúcunúne neebe diityéke:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécátuhtsóhi? Muurá diitye tsiime íjcyadu néémé wáábyuta Píívyéébé avyéju. ¹⁵ Aane ímiááneturé ámúhakyé o néé éhne múúne teetsi tsíimene ímí meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dííbyé avyéjúejte íjcyatúne.

¹⁶ Ehdúhjáa iñééne tsiíméké cájáábínuubéré piáábó táúmeí diityé hallúvu.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne

(Mt 19.16-30; Rc 18.18-30)

¹⁷ Átsihdyúhjáa díbye pééyónáa tsaapi dííbye éllevu dsiínériyé itsááne dííbyé lliínevú imímóúúvéne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ímiáábé u íjcyaaabe cána oke díne muhdú o íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcóóityúne bóhí o újcuki.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveeki ímiáábedi oke ú dillóhi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. ¹⁹ Aane muurá tsúúca ú waajácú dífbyé taúhbajúúné illu nééneé: Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétsoótúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyáánimútsikye.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néenéllii neébe:

—Uwááboóbej, tehdújuco muurá ihdyu o ícyahíjcyáné táayáábedítyúre.

²¹ Ehdúhjáa dibye néene Jetsóó ímí íjtsúcunúne néé dífbyeke:

—Árónáa ijcyánéi tsane. Dítsíméné náhjíhénúne piáábó ídáátsóméhjike. Áijyu ihdyu ú ávyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúhjáa Jetsóó néene kimóhcó pajtyé dífbyeke mítyane dibye éhnévánéllíihye.

²³ Aabéhjáa kímóóveebéré pééneri Jetsóó iúllévenúne néé ímamyémuke:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi.

²⁴ Ehdúhjáa dibye néeneri ímamyémú úllévenúnéllii tsiíne neébe:

—Ámuúha Lihíúmuj, íhnáhóóné ímiááné ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyóné ditye tééneriyé tsúúrámehíjcyánéllíihye. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa dibye néeneri iúllévenúne tsamééré néjcat-síhi:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁷ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhde míamúnaa tsá píívyetétú iiye ipáj-tyetétésámeíñe. Áronáa Píívyéébe piivyété diityéké ipáj-tyetétésóné iiná dííbyedívú túhúútúnélliíhye.

²⁸ Áanélliíhyéhjáa Pééodoro nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áanélliíhyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Muurá ímiáánetúré ámúhake o nées tsaate íjcyátsíhjí, íñahbémuu, íñaallémuu, cáánímutsii, méwamyuu, íítsíimee, íjcyámeke tsánejcúvú ííhvéjtsóne Píívyéébé wákiméí méénume ííne imíjyaú íjcyaiñe íñe ííñújiri. Aame muurá ájtyúmíí tsíjtyeke diityemá íñáhbéváiemyeke íñahbé múdú íñaallémúdú cáánímutsídyú íítsímédú néeme téhdure ookéréjuco úráávyémeke. Aame téené déjúcotu ícúbáhrámeíhíjcyaaíhi. Áronáa ihdyu nihñévúré újcuímé mújyú idsíjvéjúcoóityúne bóhí tsíjírjúco ííñuji Píívyéébe ípívyéjtsójí hallúrí íjcyaki. ³¹ Muurá íñe ícyooca íhtsutúme íjcyame ídátso téjyú waagóojte íjcyaaíhi. Áané lliíñévú íñe ícyooca ídaatsomé ávyéjúúteeíhi. Ehdúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke.

Ídsíjvéíñe tsiíne Jetsóó úúballéne

(Mt 20.17-18; Rc 18.31-34)

³² Aaméhjáa Jerotsaréevu pééme dííbye déjuri pehíjcyá íllityécunúme. Áamekéhjáa tsátsihvu imíjyojcaróne tsiíne úúballébe muhdú técoomívú dííbyeke tene páj-tyeíñe. ³³ Neebhjáa diityéke:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyévéébedívú tsaapi llúúvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsoóhi.

Aame oke iékéévéébeke jodíómú ijcyátúmé hójtsí pañevú íhvéjtsóó oke ditye idsíjívétsoki. ³⁴ Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke dsíjívétsóóhi. Ároobe tsiíñe ó bóhíí 3 coojívatu.

Jacóóbomútsí Jóááma Jetsóoke táúmeíñe
(Mt 20.20-28)

³⁵ Áábekéhjáa tsáijyu Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi nééhií:

—Uwááboóbej, muhsti méimíllé tsane uke metáúmeíñe.

³⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Íiná ámuhsti méimílléhi?

³⁷ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Muhsti méimíllé u ávyéjuutécooca díúniúvú múht-sikye u ácujáróné úúma muhsti maávyéjuutéki.

³⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyeta tsá ámuhsti mewáájacutú íiná metáúmeíñe.

¿Aca ámuhsti méicúbáhrámeíiyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

³⁹ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Ééé, muhsti méicúbáhrámeíiyáhi.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéhde ámuhsti méicúbáhráméííhi. ⁴⁰ Áronáa tsá ámuhtsikye táúniúvú oore o pícyoóítyuróne. Muurá ihdyu Llihíyóré táúniúvú pícyoó caatyéké iwábyújt-sómeke. Éhduréhjáa áñújcuube Jetsóó diityétsikye.

⁴¹ Aanéhjáa íñahbéjté 10-meva ijcyame illéébone cayóbáávaté diityétsidívu. ⁴² Áronáacáhjáa Jetsóó diityéké nééhií:

Ámuha muurá méwaajácú ííñújiri ijcyané avyéjunte íhnáho ityáúhbájcatsíñe táhjácatsíhijcyáne. ⁴³⁻⁴⁴ Áánetu

ihdy ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítúú íhtsútuube íjcyane ímíllebe múu pamévakéré píaabóhi. ⁴⁵ Muuráhjáa íne Míamúnáájpidívú o ípívyéveebe tsá o tsáátu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke míamúnaa oke ííícúveki. Ópée o tsáá diityéké o píaabóné diityé wájuryi o dsíjíve múhdumé teene cáhcujtsómé ipájtyeteki.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetésóne

(Mt 20.29-34; Rc 18.35-43)

⁴⁶ Aabéhjáa Jericóori íjcyátsihdyu diitye ímamyémuma tsiéllévúréjuco péemema mítyame pééhií. Áanáacáhjáa ditye pééjú úníuri Timéó hajchi Batiméó hállúvátuube ácuúcunúúbé táumeíhijcyá píáábo. ⁴⁷ Aabéhjáa tétsihvu diibye Natsarée múnáajpi Jetsóó pííhine iwáájácúne kéévánécoba nééhií:

—Jetsóó Dabííúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve! ⁴⁸ Ehdúhjáa dibye néénéllii tsaate néé cúuvéhulléré dibye íjcyaki. Áronáacáhjáa éhniíñevúré tsiíñe neébe:

—Dabííúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁹ Áanélliihyéhjáa Jetsóó tétsihvu íjyócuúvéne nééhií:

—Méne dibye itsáá taéllévu.

Ahdújucóhjáa dífbyeke ditye nééneé:

—Uke píúvaábe. Wa dichaj.

⁵⁰ Ahdújucóhjáa ííicúí íwajyámú hállúeja ityácóríívéne dibye cátsíñiivyéne dífbye éllevu. ⁵¹ Áábekéhjáa neébe: *¿híná ú imílléhi?*

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁵² Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyaaabe tsúúca ú hallúváhi.

Ahdícyané wa ílluréjuco dipyej. Ehdúhjáa Jetsóó dífbyeke néénemáyé iitéjúcoóbe. Aabéhjáa dífbyemájuco pééneé.

11

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

¹ Aaméhjáa úújeté Jerotsaréej piíhírí Bepajéema Betáaniá coomícýú úníuri oríivo bájú íjcyátsihvu.

² Átsihdyúhjáa Jetsóó mítyétsikye ímamyémudítýú ípiíhíré coomívú iwállóómútsikye nééhií:

—Écoomi ípiíhíré cóómityu óóma méujcúté íayáne ííjúwuúke. Múikyé dífbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéebeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne néénéllii muhtsi méujcúváhi. Ícúiyévané ihdyu óómíchóííbye.”

⁴ Ahdújucóhjáa péémutsi úújeténé dífbyedívú juuvá úníutu tsaaté já llahájtsí mójcó llehówá úmíwatu dóhjíváábedívú.

⁵ Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa tsaate néjucóó:

—¿Aca ívéebeké ámuhtsi métsíñaáyó kiávú metsájtyeki?

⁶ Áánélliihyéhjáa neemútsí dibyée úwaabódu. Áánélliihyéhjáa íhvejtsómé dityétsí itsájtyeki.

⁷ Áábekéhjáa dityétsí úújetétsóóbé hallu wájyamúúnevu ditye íhbóné hallúvú Jetsóó iñerívyéne pééhií.

⁸ Áábé úmíwáhjáa mítyame míamúnaa juuva íhbó

wájamúúnema wájjuhóonevu. ⁹ Aaméhjáa dífbyema péeme tsuullérii, idyéjurii, ijcyame wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj, maímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneej! ¹⁰ ¡Ñóóooj, máávyejújtsó áánúke Dabííúvúj tsiiménémúhaabe ímiá ávyéjuube íjcyáábeke! ¡Maímijyu Píívyéébe méema íjcyanej! Ehdúhjáa iwáñéjcone nehíjcyáme.

¹¹ Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu úcááveebe duurúvájávú iááhívéne tééj páñe panévare ííitéiñúne péjucóó Betáániávú cuvéhrejucó tene néénéllíhye.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne

(Mt 21.18-19)

¹² Áané tsiíjyúhjáa Betáaniátú ditye óómíñáa Jetsóó ajyábáavatéhi. ¹³ Aabéhjáa tsíhyulléturé ájtyumí higyéerahe juuvá únútu íjcyaha imíwu háámívahe. Ááhe éllévúhjáa míjyóóveebe ‘néévahéubáhaja’ íñéenema. Áronáacáhjáa tsá téijyu tehe néévatú íñéeváiyó rááhori íjcyátúnéllíhye. ¹⁴ Áané hallútúhjáa ílluréjucó díbye teehe pítyúútsóobe nééneé:

—Óvíárohe tsáma tsiíñe u néévahíjcyádú ú neevá níññécunu ílluréjucó u chéméihye.

Ehdúhjáa díbye néene ímamyémú lleebóhi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne

(Mt 21.12-17; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

¹⁵ Átsihdyúhjáa úújetémé Jerotsaréevu. Áijyúhjáa Jetsóó duurúvájá pañétú boáyó tééj páñevú náhjíhénújcatsímyeke. Dsíídsikéhjáa cápáyócohíjcyámé metsáwáané wájójcoóbe. Áhduréhjáa íjúúmuke náhjíhénuhíjcyámé acúvewáané wájójcoóbe.

¹⁶ Áánemáhjáa neebe múha tééjá pañévu iñáhjihenújucóótuki. ¹⁷ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjá lliiñévu míamúnaa óoma íhjuvavahjycyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyéjuco medíllone? ¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó méénúné uubállé llúúvájte avyéjujtémá taúhbájú uwáábójte iwáájácúne imíllerá dífbyeke idsíjívetsóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé míamúnáadi ditye ímí dífbyé uwáábó íjtsúcunúnélliíhye. ¹⁹ Ááné iijyúnuvúhjáa tépejcójuco Jetsóó pééne técoomítýú ímamyémuma tsiéllévuréjuco.

Higyéerahe chémene

(Mt 21.20-22)

²⁰ Aaméhjáa tsíjyu cúúvénéturé dibyéé pítyúútsohe higyéerahe íjcyátsihdyu pájtyénáa ímamyémú ájtyumí tehe tsucájaaháñé tébajkyéjimájucó chémene. ²¹ Átsihvúhjáa Péédoro ítsaavé tétsihdyúu ditye pájtyénáa Jetsóó teehe úhbane. Áánemáhjáa neébe:

—Éje Uwááboóbej, éhnée u pítyúútsohéha íhye tsúúca cheméhi.

²² Áánélliíhyéhjáa neebe dífbyeke:

—Ehdu ámuha meméénuhjycya ímíñéúvu mécahcújtsó Píivyéébeke. ²³ Muurá ámúhadítýú tsaate ímiááné ímí cáhcujtsómé éhbau cámehbáú nééiyá téhbau ííne móóáj piínévu. Ahdújuco muurá téhbau ííneiyóne. ²⁴ Ahdícýane muurá páneere Píivyéébeke ámuha metáúmeíñé piáábojúvu ámúhake ájcúibye ímiááné ámuha mecáhcújtsóhajchíijyu. ²⁵ Áronáa ihdyu múu tujkénú ímíbáchójcatsí tsaatémá ímítýú ámuha medárrívécatsíhajchíijyu. Áijyu ihdyu ámúháj

Mááco 11:26   53   Mááco 11:33

Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ámúhadi ídáátsóvéne ílluréjuco ábájííveíñé ámuha ímityúné meméénune.
²⁶ Áánetu ímityúné ámúhake méénúmedi ámuha meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá dibye ámúhadi ídáátsóvéityúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Jetsóó íhtsútu

(Mt 21.23-27; Rc 20.1-8)

²⁷ Aaméhjáa Jerotsaréeri íjcyánáa duurúvájá pañe íjcyáábedivú llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame píhcyaavéhi. ²⁸ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

²⁹⁻³⁰ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá míamúnaáree nééjuri téené wákimyéí méénuhíjcyaaábe? Áyu cána oke mááñújcuj. Ámuha oke mááñújcúhajchíí botsíí ámúhake ó neé múúbé íhtsúturí o méénuhíjcyáne.

³¹ Áánélliihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébeé nééjuri tsótsohíjcyaaábe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “Áábekéráhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ³² Áánetu ‘míamúnaáree nééjuri’ menéhajchíí meke míamúnaa téené hallútú méénuíyáhi. Muurá pamévaré cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébé ihjyú uubálle múnájpi Jóáa íjcyane. ³³ Ehdúhjáa néeneri íñúh-névéne nééméé:

—Maáhuúj, tsá muha mewáájacutúne.

Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Aanéjǰíva idyé ámuǰhakyé ó neé múúbé iǰtsúturí o méénuhíjcyáne.

12

Úmihé tehmé múnaa múhdurá dáríívémeíñetu íjcyáne uwááboju

(Mt 21.33-46; Rc 20.9-19)

¹ Áijyúhjáa Jetsóó tsíeménéhjítu úwááboobe néehíi:

—Tsaapíhjáa íumihe tsanééré óova íbájtsoné mǰcónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímíbájchoobe tééne néévá dótsúhcúmeíitsíi. Áhduréhjáa tépallíj píinévú méénuube jáhwu cáámé cóhnaúvú tééjá pañétú tépalli téhmémeíijya. Ehdúhjáa imyéénúne tsaatéké tépallívú ityéhmétsoíñúne aahívetéébé tsííñé iíñúji.

² Aanéhjáa tsúuca tépalli néévane iwáájácútsihvu wálloobe íúníu múnáájpiikye dífbyema ditye iwállóoro dífbye éhne íjcyadúne. ³ Ahdújucóhjáa pééróobeke ditye íllure méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íéveébe.

⁴ Áánéllíihyéhjáa tsíjpiikyéréjuco díbye wállóróobeke téhdure néwayúúneri íhñíwáutu ityúúvátsóóbedi íllure uuhívatéme. ⁵ Ároné pañéhjáa tsíjpiikye díbye wállóóobeke ílluréjuco ditye dsíjívétsópejtsóne.

Áronáacáhjáa tsiíñe wálloobe pívámevákéjuco. Áámekéhjáa idyé imyéénúpéjtsóne tsaatéké dsíjívetsóme.

⁶ Áané boonéhjáa ílli apáábyeréjuco cóevané mítyane díbye wájyuúbe. Áábekéréjucóhjáa díbye wálloone ‘íhya hájchíwu íjcyánéllíi dífbyeke avyéjúúlléiyóme’ íñéénema.

⁷ Aabéhjáa bóhditéébeke íajtyúmíne néjcatsímeye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllíi metsu dífbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.”

⁸ Ehdúhjáa iñéjcatsíñe idsíjívétsóóbeke waagóomé ílhyóvé pañévu.

⁹ Ehdúhjáa Jetsóó diityéké iúúbállétsihdyu nééhií:

—¿Aane íñe diibye úmihé aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú eenée tépallívú dibe téhmétsoíñúmé ímityú dáriívémeímyeke? Muurá diityéké dsíjívétsóoiibe téené hallútu. Áane tsijtyekéréjuco dibe téhmétsoíñé tépal-lívu.

¹⁰⁻¹¹ ¿A tsá ámuha múijyú meéévetú Píívyéébé waa-jácúháami? Muurá téhaamítú nééneé:

Tsaúu nééwayu jááháñé wákimyéi múnaa iñéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu.

Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenuú tehdujuco.

¹² Ehdújáa diitye llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevítsojtee, íjcyámeke Jetsóó llébóóbóné hallútú imíllerómé dífbyeke tétsihdyu iwáágoóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dibe íjcyane míamúnaa néhíjcyamedi íllityénema. Aaméhjáa ílluréjuco pééneé.

Íñújí avyéjúúbé wáabyuta dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mt 22.15-22; Rc 20.20-26)

¹³ Áané boonétúhjáa paritséómú wallójcatsí Heróóde icyánéjcúejtemá dífbye éllevu ditye iñéete muhdú dífbyedítú ipítýácócatsíhijcyáne. Ehdúhjáa íjtsámeímyé dibe muhdú áñújcúnetu dífbyedívú iñéétsóroki.

¹⁴ Aaméhjáa neeté dífbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaaajácú ímiáábé u íj-cyane állíútuúbe. Aabe ú úwáábohíjcyá kéjító Píívyéébe míamúnáadívú ímí íjtsúcunújító tsijtye múhdurá úh-divu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u

túhúúllétúnéllíhye. Aabe cána múúhakyé diñe díicyánéj-cutuj. ¿A tehdújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyané maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

¹⁵ Ehdúhjáa díbyeke dillómé íllure imújtátsóroki. Aanéhjáa iwáájácúne neebe diityéke:

—¿Íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíídsijívuj.

¹⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsájíhcobávú ájcune díbyeke. Áájítúhjáa húmi náávee, memee, íjcyane íítténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé íñeé? Áhdure ¿mumémé íñe tééjitu?

Áanélliihyéhjáa néemeé:

—Ávyéjuube Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré eene tééjitu.

¹⁷ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá díbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácu híjcyá díbyé wáábyuta íjcyanévu.

Ehdúhjáa Jetsóo diityéké néeneri íllure ullévenúme.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhíine tsaate díllone

(Mt 22.23-33; Rc 20.27-40)

¹⁸ Téijyúréhjáa idyé tsadotséomú péé díbye éllevu medsíjívémé tsiíñe mebóhíine cáhcújtsotúme.

¹⁹ Aaméhjáa néé díbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbérejuco díílleke táábávaíñé díbyeréjuco itsíímáva díílledivú íñahbeúvúu tsíímávaíyóne. ²⁰ Aanée ijcyámé 7-meva

tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávárólléjtane dsíjivé tsíímávátuubére. ²¹ Ááné boonée bóneebe dílleke táábávároobe idyé dsíjivé dílledívú téhdure tsíímávátuubére. Áábé bonéebekée idyé téhdure pajtyéne. ²² Ehdúu pámeere tsané nahbému 7-meva íjcyame dílleke ityáábáválledívú tsíímávátumé dsíjivehíjcyáhi. Aanée nihñévúré dílléréjuco dsíjivéne. ²³ Aane cána múuhakye diñe ímichi ¿cáabyé taaba dille íjcyañé tsiñe ditye bóhíicooca?

²⁴ Ehdúhjáa ditye néenélii Jetsóó néehii:

—Íllure ámuha mémujtá Píivyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácuháámitu muhdú tene úwaabóné ámuha mewáajácútúnéliihye. ²⁵ Muurá dsíjivémé tsiñe bóhíicooca páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Tsáhájuco téijyu míamúnaa táábávácatsíhijcyané íjcyáityúne. Muurá téijyu pámeere íjcyáá níjkyéji múnaaduréjuco. ²⁶ ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píivyéébé waajacuháámi? Íllúu muurá Píivyéébe Moitséeke néé úmehéwu péétécunúné pañétú dífbyema íhíjyúvácooca: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó íjcyáhi.” ²⁷ Ehdúu Píivyéébe néénetu muurá méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye nééityuró díityé Piivyéébé íjcyane. Aanéjííva íllure ámuha mémujtáhi.

Páñétúejúúcu taúhbajúúcu

(Mt 22.34-40)

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó tsadotséómuma táhjácatsíñé tsaapi taúhbajúú uwaáboobe lleebúcunúhi. Aabéhjáa ímí díityéké Jetsóó áñúcu híjcyánélii néé dífbyeke:

—¿Aca teene Píivyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

²⁹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímichi muurá páñétúene taúhbajúúnetu néehíi: “Ámuúha ijraéémuj, muurá Máavyéjuube Mépiivyéébé apáábyéré íhtsútuube ijcyáhi. ³⁰ Áánéllii múu dííbyeke Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke wajuú ávyeta díííbúutúré páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” Ehdu néene ímichi páñétúene teene taúhbajúúnetu. ³¹ Áánetu tsiíne néehíi: “Pamévakéré múu wajuú muhdú u wájyúmeídyu.” Íñeecu muurá ímichi páñétúenécú taúhbajúúnetu.

³² Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii diibye taúhbájú uwááboobe néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tehdújuco u néene ímiááné tsáápiye Píivyéébe íjcyane apáábyéré íhtsútuube íjcyáabe. ³³ Áábeke ímiááné méwájyúiyá ávyeta méííbúutúre páneere muhdú meíjcyáneri méíjtsaméiyi. Áhdure tsíjtyeke méwájyúiyá muhdú mewájyúmeídyu. Ehdu muurá meíjcyane ímí ijtsúcunúúbé íñe dííbyeke meíícuvéné panévaré dííbyé úmíwávú mecóvátsohíjcyáné ehnííñevu.

³⁴ Ehdúhjáa dibye tsaímíyé áñújcúnéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsúuca muurá Píivyéébé avyéjúejpíjyúcooyó uú.

Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóó nééné boone tsáhájuco múha dííbyeke tsiíne díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Rc 20.41-44)

³⁵ Téijyúhjáa duurúvájá pañe íjcyámeke uwááboobe íhdityuré néehíi:

—¿Aca íveekí taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe Críjto íjcyáiñe? ³⁶ Ááneráhjáa Píívyéébé Apííchóré dííbyeúvuke túkévéjtsóneri neébe: Ávyéjuube neé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúii diicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

³⁷ Ehdúhjáa muurá neebe Dabíiúvúj Críjto dítyú Áavyéjuube díbye íjcyane. Aanéjíí ¿muhdú ííwane Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáiyoobe Críjtoó?

Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné ímí díityéké pájtyénéllii lleebúcunúme.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpíivetsóne
(Mt 23.1-36; Rc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe neéhií:

—Ámuúhaj, téííbúwá tsáma méíjcyaco. Tsá múu íívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa díityéké íávyéjúúllekíyé cááméjácobájí úcámeíhíjcyánetu. ³⁹ Muurá pihcyáávejáané pañévú iúcáávécooca imíllémé íboohówátsihíjívúré íácuuvéne. Áhdure teene pihcyááveháñe májchó májchómeícyooca imíllémé ímítsihíjívúré ímájchone. ⁴⁰ Aame pííbájyujte walléémudítýú dótu híjcyá díityé jaaháñe. Ehdu muurá imyéénúné nucójpí cááménécóbaúvú ihjyúvahíjcyarómé Píívyéébema. Árome muurá téené déjúcotu ícúbáhráméíhi. Ehdúhjáa Jetsóó neéhií.

Ídátsó neélle pííbájyulle dsíídsike pícyoóne
(Rc 21.1-4)

⁴¹ Téíjyúhjáa duurúvájá pañe Píívyéébé wáabyuta dsíídsike dítye pícyohíjcyábá úníuri díbye ácuúcunúnáa téhbá pañévú pícyóomé teene dsíídsi. Dsíídsiváméhjáa mítyanéhjí pícyóóhií. ⁴² Áánácáhjáa pííbájyulle ídátsó

picyóó míjǎhwiúúúre. ⁴³ Aanéhjáa íítténe ímamyémuke neébe:

—Áámye muurá pííbájuulle ídátsó néerolle picyóó pámé ehnííñevúre. ⁴⁴ Muurá aatye picyóó mítyane idsíídsívánetu áyánéwuúji. Áánetu pícyoolle páneere tééne tájpi íjcyáiyóne.

13

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mt 24.1-2; Rc 21.5-6)

¹ Aaméhjáa duurúvájá pañétú íjchívynáa Jetsóoke ímamyémudítýú tsaapi nééhií:

—Uwááboóbej, aca ííné imíjyaú eene duurúvaja néwayúúnetu méénúmeíhi.

² Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿A imíwu ú íttéhi? Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááíñé ihde pájtyeíñéhji

(Mt 24.3-28; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúhjáa péeme tééjáj píhíri oríivo báju íjcyát-sihvu. ⁴ Átsihvúhjáa Jetsóó ácuúcunúúbeke Péédooroo, Jacóóboo, Jóááa, Aderéee, íjcyame nééhií:

—Cána múúhakye duubállé mújyú tene pájtyeíñé eene múúhakye u néhíjcyanéjhi. ¿Aca íínetú muha méwaa-jácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñé?

⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu néeme tsáma wájácútsi méjcyaco ámuha állú múnáadívu maállítsámeityuki. ⁶ Muurá o tsááíñé tsúúca pííhícooca íjcyáímyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame neé diibyéjuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó banúháne.

⁷ Áhdure téjyju íjcyaiñé méénujcátsí pahúlleváre. Áaneri méíllityédíñe. Ehdu pajtyéiñe páneere ílluréjuco níjkéváiñé ihde. ⁸ Muurá tsané iñúji múnáa méénujcátsíí tsííñe iñúji múnáama. Áijyu íñúji vááúméíí pahúlleváre. Áhdure ájyaba íjcyaaíhi. Ehdu déjúcóóveíñe ícúbáhraméí íñújiri.

⁹ Áánéllii téiibúwá méíjcyaco. Muurá oke ámuha mecáhcújtsóné hallútú pihcyáávejáané pañevú ámúhake imyéénúmeke tsajtyéimye ávyéjúté éllevu. Aame muurá ámuha méúwááboó diityéke. ¹⁰ Muurá íñe pajtyéteju pámeekérei íñújiri íjcyané míamúnáake úwáábóméííhi. Áijyu ihdyu ó tsaá páneere ílluréjuco iníjkévaki. ¹¹ Áhdícyane ávyéjúté éllevu ditye ámúhake icyúvéhoojánu tsájtyécooca tsá múu íjtsámeityú muhdú íhgyúváíñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri ámúhake túkévéjtsóneri ámuha méihjyúvaáhi. ¹² Áhdure téjyju tsané nahbémú íjcyarómé ímityúné dáríívcátsííhi. Aame tsamééré tsíjtyedívú táúhbávcátsííhi. Muurá íítsíime íjcyarómedívú cáánimu táúhbaá tsijtye dityéké idsíjívétsoki. Áhdure idyé íítsíime íjcyarómé cáánímudívú táúhbaáhi. ¹³ Áhdure cáhcújtsotúmé ámúhake tsarílleé tahñéjté ámuha meíjcyámeke. Aane ehdu néérónéhjí pañe Píívyéébeke íhvéjtsotúmé tsaimíyé nihñéétsihvuré íjcyame ihdyu pájtyéteéhi.

¹⁴ Áhdure muurá duurúvátatu tsátsii ííne ímityúné úújéityútsihvu ímityúné úújeténé Píívyéébeke ávyéta tsarí pájtyeéhi. Aane ihdyu ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cámeháúnevu Jodéá iñúji múnáa ámuha meíjcyame. Ehdúu muurá tene pájtyeíñe tsúúcajátújuco

Píivýéébé ihjýu uubálle múnáajpi Daniéré nééené. Aane éévehíjcyámé íhya ihdyu waajácújucóó ìná íjcyáiñe. ¹⁵ Ahdícyane téijyu áachi íjcyame íucaavéjúcohdí ímijcóhó pañevú tsíeméné iújcuki. ¹⁶ Áhdure íúmihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjávú íwajyámu éllévu. ¹⁷ ¡Máídáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléemú éévájtema tsijtye ñohñójtéréi ítsííméwuúmu íjcyámeke! ¹⁸ Áánéllii Píivýéébema méihjyúvaco tsúcohíváneri úúníjyáijyu tene ipájtyétu níjyáháñé lliiñe ámuha mewáácunútuki. ¹⁹ Muurá téijyu íjcyáiñé ávyétá íhnáhó ícúbáhraméi íñee ííñuji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájucó múijyú téhdu nééené ícúbáhraméi íjcyáityúne. ²⁰ Aane muurá Píivýéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii íícúí tsiíñe oke wállóóiibye ihñéjte wájyuri.

²¹ Aane tsúuca tene pííhícooca íjcyáiímyé tsaate íllure íállíñe ‘tsúuca Críjto tsájucóóhi’ nééimye. Áámeke wajácútsi meíjcyáne mecáhcújtsodíñe. ²² Muurá íjcyáiímyé állíu múnaa iiye Críjtodi díllómeíimye. Áhdure díllómeíimye Píivýéébé ihjýu uubálle múnáadi. Aame píivyéteé méénuráityúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá míamúnáake mújtátsoímyé Píivýéébedítu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoíyómé ímíááné dííbyeéjtujuco íjcyárómeke. ²³ Aane íñe tsúuca ámúhakye ó úúballé íhdétújuco ámuha metéíbúwááveki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí

(Mt 24.29-35, 42-44; Rc 21.25-36)

²⁴ Ehdu ícúbáhraméi pájtyéné boone cóójíejpi nuhba ílluréjuco áábatéíñe. Áhdure péjcoéjpi tsáhájucó ajchúityúne. ²⁵ Áijyu míicuru dójcoó cáámetu. Ehdu

páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí ijcyane mujtaraba ijcyaaíhi. ²⁶ Ájyu tsúuca Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe páneere táihtsútú táavyéjuma ojsó pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁷ Aabe ó táúhbaá níjkyéji múnáake ditye ipíhjuúcu óhdivu tahñéjteke pahúllevaré ííñújiri, níjkyéjiri, ijcyámeke.

²⁸ Cáhawáá méijtsúcunu higyéerahej. Muurá it-sóúuvéne tsiíne tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba pííhíjucóone. ²⁹ Ahdu néene íne icyooca ámúhake o nénehji pájtyénetu tsúuca ámuha méwaajácúú tsiíne o tsááíne éévé úújetéjucóone. ³⁰ Aane ímiáané ámúhake o néé ehdu nénehji pájtyeííne ííñújiríi míamúnaa íj-cyápiíñaáca. ³¹ Muurá íne ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóoveéhi. Áanetu íne ámúhake o néhij-cyáné tsá múijyú wágóóovéityúne.

³² Áronáa ihdyu tsiíne o tsááíne éévé tsá múha wáájá-cutúne. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáájácutúne. Téhdure pañetu Píívyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájá-cutúne. Apáábyéré ihdyu Llihíyó waajácú múijyú tsiíne oke iwállooíne.

³³ Ahdícyane tsáma téííbúwá tééne íjtsúcunúré méj-cyáne méihjyúvahíjcyaco Píívyéébema. Muurá tsá mewáájácutú múijyú tsiíne o tsááíne. ³⁴ Muurá tsaapi tsííne ííñújí íááhíveté íúníu múnáake pícyoííú ihjyávú tsané wákimyéivu ditye tééneri íjcyá díbye téhulle íj-cyáné hajchóta. Áamedívú muurá tsáápiikye ityéhmét-soíñúróóbeke tsá díbye néétu múijyú itsááíne. Ahdu tsá ámúhake o néétu múijyú tsiíne o tsááíne. ³⁵ Ahdícyane téííbúwá méjcyáne tééne íjtsóré méjcyaco. Muurá ávyeta tsá mewáájácutú múijyú ámúhá avyējuube o íj-cyaabe o tsááíne. Tsáijyu múúne tsájcoojí o tsáá cu-

uvé pañe, mityá cúúvénetúrej, mityá pécójprínej, mityá cóójí pañévuji. Ávyeta tsá mewáájácutúne. ³⁶ Áánéllii múu téibúwá tééne íjtsóré ijcyá ámuhákye o túvaaóvátu pevétaré iiná méénutúmé cuwáíryé ámuha meíjcyámeke. ³⁷ Ehdu íñe ámuhákye o néé pámeere tahñéjité ámuha íjcyámeke. Ahdícyane tsáma tééne íjtsóré méíjcyaco. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

14

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
(Mt 26.1-5; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

¹ Áijyúhjáa pajtyété wañéhjí óórityúne pááá máchómeíhjcyáné wañéhjí míjcyoojícúturejuco lléeváíñáa llúúvájte avyéjújtemá tauhábájú uwáábojte íjtsámei muhdú iállíñe Jetsóoke iékééveíñé idsíjívétsoki. ² Áronemáhjáa néjcatsímyé teene wañéhjí pañéi tehdu imyéénútu míamúnáake ííborínúyónéllíhye.

Pácúúcújpácycori tsáápille Jetsóoke ihñíwau múrijchóne
(Mt 26.6-13; Ja 12.1-8)

³ Áijyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Betáániári Tsimóó dííbyere ‘Ahlláího’ némeíbyé jari. Aaméhjáa tééjari majchóri íjcyánáa tsáápille tsáá mítyane áhdómeíñé pacúúcújpácycoma. Aalléhjáa téjpacycóri dííbyé níwau múrijchóhi. ⁴ Aanéhjáa ímamyémuke tsaríwu pájtyénéllii néjcatsímye:

—¿Íveekíami aalle ícúbahra pácúúcújpácycori tsané pijcyábá mewákímyeíñe áhdodúné áhdómeíjpacycorij?
⁵ Muurá téjpacycó menáhjihénúne dsíídsiri mépíaabóiyá ídáátsóméhjike.

⁶ Ehdúhjáa dííllédítýú ditye néérónáa Jetsóó néé dityéke:

—Óvi íjcyalle. ¿Íveekí ehdu ámuha méihjyúváhi? Muurá tehdújuco dille méénune. ⁷ Muurá diitye ídaátsojte tsá kiávú ámúhadítýú pééityúne. Áanetu tsá múhajchótá ámúhama o íjcyáityúne. ⁸ Áánéllii muurá oke téjpacyórí múríjcholle oke ditye cúúúíñe ihde tájpi íímíbjachóne. ⁹ Aane ímiááné ámúhakye o néé íñe tajtyéeveri míamúnaa pájtyetéíñe uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújjiri íjcyáné míamúnaa waajácuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévetsóíñe

(Mt 26.14-16; Rc 22.3-6)

¹⁰ Áijyúhjáa Jóoda Ijcaríóóté dííbyé mamýémú 12-meva íjcyáméejpi íjcyároobe múijyúrá llúúvájte avyéjújte éllevu ipyééne diityéké neeté dííbyedívú iékéévetsóíñe. ¹¹ Ááneríhjáa mítyane íímíjyúúvéne imíllémé dííbyeke íáhdone. Ehdúhjáa tsúuca diityémá ipítýácójcatsíñe íl-luréjuco dibye íjtsámeíñe muhdú dííbyedívú iékéévetsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-25)

¹² Aanéhjáa teene pajtyété wañéhjí óórítýúne pááá ditye máchohíjcyáné wañéhjí obééjáuúumuke tsájaatsá múnaa dsíjívétsohíjcyáné wañéhjí tújkévajcójjí Jetsóoke ímamyémú nééhií:

—¿Aca kiávú ú imíllé wañéhjí májchó muha meméénune?

¹³ Áánélliihyéhjáa tsaatétsikye neébe:

—Cáhawáá Jerotsaréevu mepej. Ácoomíyí ámuhtsi tsaapi llíyííhyori nújpañújéébeke maájtyúmííbema mépeéhi. ¹⁴ Aabe tsájá pañévú úcáávéebe déjutu meúcáávéne tééja múnáájpkiky méneéco: “Uwááboobéne múhtsikye nées kiáváhjané íchii mójcoho íjcyane tééhó pañévú díbye múúhama pajtyété wañéhji májchó májchóihyo.” ¹⁵ Áijyu ámuhtsikye újétsóiibye tsaho imíwu córííhócoba néeho cáámééjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméenuco mééma majcho. Ehdúhjáa neebe diityétsikye.

¹⁶ Ahdújucóhjáa dityétsi péene técoomívu. Aamútsíhjaá ímiááné muhdú díbye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú méenune teene majcho.

¹⁷ Áané iijyúnuvúhjáa Jetsóó tétsihyíjyucó pámeemáyé ímamyémuma. ¹⁸ Aanéhjáa tsúuca imájchótsihvu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámuhakye o nées íjcyaaabe tsaapi ámuhadítyú óhdivu méénútsóiibye.

¹⁹ Aanéhjáa kímóhcó diityéké pájtyénelii pámeere nées díbyeke:

—¿Aca caabyé ehdu uke muha méméenuúhi, a oó?

²⁰ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Íñe tsájí pañévuré muhtsi díbyema memájchoobe ehdu oke méenuúhi. ²¹ Ehdu ímiááné oke pajtyéíñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco. Árónáa ihdyu máídáátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méenuúbeke. Tsáháa ihdyu díbye íjcyáityuróne.

²² Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhinunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé ijcyane memájcho.

²³ Áhduréhjáa ado iékéévéne téhdújtsoobe Píivýéébeke. Áánevúhjáa dibye ájcune adóme.

²⁴ Áámekehjáa neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé ijcyane úúballé muhdú míamúnaa icyahíjcyané pityájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñé múhdumé oke cáhcujtsómé ipájtyeteki. ²⁵ Aane ímiááneturé ámúhake o nées icyoocátú tsiíne ámúhama bíinojpácyó o ádójúccóóityúne Píivýéébe avyējuri meijcyácooca tsiíne maádóíneévújuco.

Péedoro tóónúmeíñe Jetsóó úúballéne

(Mt 26.30-35; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

²⁶ Aamehjáa teene pajtyeté wañéhjí majtsíjyú imájt-sívátsihdyu péé oríívó bajúvu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóó nées diitye ímamyémuke:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíñé pahúllevávu. Muurá Píivýéébe waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívétsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñé pahúllevávu.” Ehdu muurá nééne Píivýéébe waajácúháámitu. ²⁸ Árónáa ihdyu o dsíjívvebe tsiíne o bóhííne ó peé ámúhá ihde Gariréavu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke néénéllii Péedoro néehíi:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsóóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóóityúne.

³⁰ Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Ímiááneturé uke o nées muurá ípyejcójucó tahñéébe u ijcyaróné u tóónuíñé 3-ijyúvá cáracái míijyúcú májt-sívátúné ihde.

³¹ Árónáacáhjáa Péedoro néehíi:

—Muurá tsá o tóónúmeítyúne. Óvíjyuco néhi ihdyu oke ditye dsíjívetsóné téené hallútu. Ehdúhjáa pámeere neerá dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne

(Mt 26.36-46; Rc 22.39-46)

³² Aaméhjáa úújeté ‘Getsemaní’ némeítsihvu. Átsihvúhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Íchiíyéi meíjcyá Píívyéébema o íhjuvatéki.

³³ Áánemáhjáa tsajtyéébé Péédooroo, Jacóóboo, Jóááá, éhdúmekére. Áámedívúhjáa ávyétá íhnáhó kímóóvémeííbye. ³⁴ Áánemáhjáa neébe:

—Muhdú íhya o dsíjívéiúvúduréjuco oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Árónáa ihdyu mécúwadííne.

³⁵ Ehdúhjáa íñééne peebe éhniíñéwuúvu. Átsihvúhjáa ímímóúúvéne Píívyéébema íhjuvaabe muhdú tene néhajchíí ícúbáhrámeítyuki. ³⁶ Íllúhjáa íhjuvaábe:

—Ayúju Táácááníj, tsá muurá íiná u túhúúlletúne. Ahdícyane muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíne. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Óvíí ihdyu muhdú u ímillédú óoma ú meenúhi.

³⁷ Ehdúhjáa Píívyéébema íhjuvátsihdyu óómiibye cuwáí íjcyámedívú iwájtsíne néé Pééedoróke:

—¿Aca eene ú cuwáhi, Tsímoj? ¿Íveekí tsá cuwa u áábúcutú oke u téhmeki? ³⁸ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúmé Píívyéébema méihjuvahíjcyá ímítyunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ímiááné ámuha méimíllerá tsaímíyé meíjcyane. Árónáa tsá ámuha méíhnáhootú tehdu meíjcyáiyóne.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké iñéene biwáhullévuré ipyéene tsi-
iñe Píivyéebema ihjyúvaabe piéhduré tujkénúu íhju-
vádúre. ⁴⁰ Átsihdyúhjáa tsiñe péébe úújeté téhdure
cuwári íjcyamedívu. Ávyetáhjáa mítyane cuwa diityéké
íjcyame tsá díbyema íhjuváíyónéhji éllevu íjcyatúne.
⁴¹ Aabéhjáa diityédí iúlléjéróne tsiñe Píivyéebema ihjyú-
vatéhi. Átsihdyúhjáa ihdyu óómiibye diityéké néehíí:

—Áyu, ícyooca ihdyu ílluréjuco mecúwáiyóne.
Árónáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéevéebedívú tsaapi
ímityúmeke ékéévetsóíñe éévé tsúúca úújetéhi.
⁴² Ahdícyané ílluréjuco metsu mepéekíí. Muurá tsúúca
tsaabe óhdivu méénútsóíbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóo néénáa tsúúca tsaatémá Jóoda wa-
jtsí tétsihvu llúúvájte avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee,
túkevajtsojtee, íjcyame wállóónéllii tsáámeé. Aaméhjáa
tsáa ímyéenujcatsiháñe niitsúmuma, cávaajcoháñema.

⁴⁴ Ácoocáhjáa íhdéjuco diityéké Jóoda nééneé:

—Cáabyeké o chóhchócuube diibyéjúcoói. Áábeke
meékéevéne métsajtyéco. ⁴⁵ Ehdúhjáa diityéké ipítya-
jcodújuco Jetsóo éllevu ipyéene dibye néétene:

—‘Uwááboóbej, ¿a áanu úúj?’ nééberéhjáa chohchócu
díbyeke. ⁴⁶ Ááneréjucóhjáa ditye iékéevéébeke tsájtyene.

⁴⁷ Árónáacáhjáa tsaapi díbyé mamýmudítýú
íniitsúwari wállóríhjúcú llúúvájte avyéjujte únú
múnáájpi núúmího. ⁴⁸ Áámekéhjáa Jetsóo néehíí:

—¿Aca muhdú íivane éhne múúne ímityúné méénuhj-
cyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu
niitsúmuma cávaajcoháñema? ⁴⁹ Áánerá íhyajchótá

ámúháj piine o ijcyaaabe duurúvájá pañe o úwáábohíj-cyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehjújuco ámuha meméénune Píívyéébé ihjúu uubáalle múnaápe tsúúcajátújuco néhíjcyáné dííbyé waa-jácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki.

⁵⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa ímamyémú ílluréjuco wurúvájá pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehjújuco ámuha meméénune Píívyééááne dííbyéjtane.

Tsáápiikye ditye ékéévéroobe pállójcóné

⁵¹ Áanáacáhjáa tsaapi ováhtsá íeveho íjcyaaabe wáyámubávú idyóvíívyéne pehíjcyá diityé déjutu.

⁵² Áábekéhjáa ditye ékévéronáa tehba diityé hójtsí pañévú iwááoíñúne waabe pevéhóréjuco.

Túkevétsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mt 26.57-68; Rc 22.66-71; Ja 18.12-14, 19-24)

⁵³ Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyémé llúúvájte avyéjúube éllevu. Áanáacáhjáa tsijtye llúúvájte avyéjutee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame píhcyaavéjucóó tétsihvu. ⁵⁴ Áijyúhjáa Pééodoro dííbyeke úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté lláhajtsívuré tétsihyi tééjá tehméjte íjcyuujúwatu píhmiíhíjcyáme élletu ipíhmiki.

⁵⁵ Áanáacáhjáa ávyéjute ítsámeíhíjcyá muhdú Jetsóó hallúvú iállíne dííbyeke idsíjívétsoíne. Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvú iállíyóne.

⁵⁶ Ávyetáhjáa mítyame dííbyé hallúvú páhduvaré álliyómé báñúmeíhíjcyáhi. ⁵⁷⁻⁵⁸ Áronáacáhjáa tsaate téhdure dííbyé hallúvú iállíne nééhií:

—Áánu muurá nehíjcyá míamúnaáváa méénuja duurúvaja iwácávyáhcóne tsíjyaréjuco imyéénuíñé míamúnaa méénútuja. Aajává pánéévésóiibye 3 coojívatúre. Ehdu ihjyúvahíjcyaaábe.

⁵⁹ Ehdúhjáa ditye néerone tsá cáhcújtsómeítyúne.

⁶⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjuube diityej piínétú íjyócuúvéne néé Jetsóoke:

—¿Íveekí tsá u añújcutú aatye díhyallúvú ímítyunéhjí úúballéne?

⁶¹ Áronáacáhjáa tsá iiná diibye néétune. Áanélli-ihyéhjáa tsiíne neebe dífbyeke:

—¿A ímiáané diibyjuco uu Críjto ímiáábé Píívyéébé Hajchi?

⁶² Áanélli-ihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyjuco oó. Aane méwaajácú íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíne o tsáacooca ó bóhówááveé ojsó pañe.

⁶³ Ehdúhjáa Jetsóó nééne ávyéta tsarí pajtyé diibye llúúvájte avyéjúubeke. Áanélli-ihyéhjáa íwajyámúúné dówaríjcyámeíbyéré néehíí:

—Ávyeta tsáhájuco meímíletú tsijtye éhniíñevu dífbyé hallúvú tsiíne úúballéne. ⁶⁴ Muurá íñe ámuha melléébón-eriyé ¿íveekí uuhívatéébé Píívyéébedi? Aane ¿muhdú ámuha méjtsúcunúhi?

Áanélli-ihyéhjáa pámeere néé ílluréjuco díbye dsíjiveíñe.

⁶⁵ Ehdúhjáa ditye néenélli tsaate dífbyé hallúvú úníhíhcyuméré íhyúmi íbíjínúúbeke imyéénuúne néehíí:

—Áyu cána waajácú caabyé uke méénune.

Téhduréhjáa duurúvájá tehméjte dífbyeke wábáajcóhi.

*Péedoro tóónúmeíñe**(Mt 26.69-75; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-29)*

⁶⁶ Aanéhjáa Péedoro lláhájtsiri ijcyánaa llúuvájté avyéjúubé únú múnáadítyú tsáápille tsááhií. ⁶⁷ Aalléhjáa dífbyeke pihmirí ijcyáabeke íítehíjcyáróne néehíí:

—Úpée idyé éhne ú ícyahíjcyá Jetsóoma Natsarée múnáájpiíma.

⁶⁸ Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjii óoma ú ihjyúváhi. Ehdúhjáa íñéene lláhájtsí mijcó lleehówavu íjyócúúvetéébe.

Áanáacáhjáa tsúuca cáraca májtsiváhi. ⁶⁹ Aabéhjáa tét-sihvu úújetéébeke tsiíñe ííténe tétsihyi íjcyámeke neéle:

—Áánu muurá idyé tsaapi Jetsóo mamýmúejpi.

⁷⁰ Áronáacáhjáa idyé tsiíñe tóonuúbe. Áané íllúh-wuúréhjáa idyé tsíjtyeréjucu néene dífbyeke:

—Áánerá ímiáané diibyéjucu uu Jetsóo mamýmúejpi. Muurá eene Gariréa múnaa íhjuvádú u íhjuvánéturé méwaajácú diibyéjucu u íjcyane.

⁷¹ Ehdúhjáa ditye néenélii tsiíñe ityóónúne llíh-cyámeíbyéré néehíí:

—Éje, ímiááneturé tsá o wáájácúú dífbyeke eene ámuha óoma dífbyedi meíhjuvávábeke.

⁷² Ehdúhjáa díbye néenáa tsiíñe cáraca májtsivá míjyúcújucu. Áánetúhjáa ítsááveebe Jetsóope dífbyeke íllu nééneé: “Muurá 3-íjyúvá ú tóónúmeíí tahñéébé u íjcyaróné cáracái míjyúcú májtsívátúné ihde.” Ehdúhjáa Jetsóo néene ítsáávéne ílluréjucu díbye táane ávyetá íhnáho.

15

Pírááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mt 27.1-2, 11-14; Rc 23.1-5; Ja 18.28-38)

¹ Áané tsitsíívevúhjáa llúúvájte avyéjutee, túkevéjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame tsiíne dóbeevéhi. Aaméhjáa Jetsóoke dóhjíuri tsajtyé avyéjuube Pírááto éllevu. ² Aabéhjáa díllópejtsó díbyeke:

—¿A ímiáané uu jodíómú avyéjuube?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

³ Áanáacáhjáa llúúvájte avyéjute díbyé hallúvú mítyane ímityúné úúballéhi. ⁴ Áánélliihyéhjáa Píráátó tsiíne díbyeke néehíi:

—¿Aca íveekí eene tsá u añújcutú aatye díhyallúvú ímityunéhjí úúballéne?

⁵ Ehdúhjáa díbye Jetsóoke néérónáa tsá díbye añújcutúne. Ááneríhjáa iúllévenúne tsáhájucó díbye ñná néétune.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíne
(Mt 27.15-31; Rc 23.13-25; Ja 18.38-19.16)

⁶ Teenéhjáa pajtyété wañéhjí pañe paíjyuvaré avyéjuube Píráátó tsáápiikye ichívyétsohíjcyá cúvéhóójari íjcyamedítyú díbyé hallúvú míamúnaa íhjúvúváabekéjuco. ⁷ Aanéhjáa téijyu íjcyaaabe dsíjívétso múnáajpi ‘Barabáa’ némeíbyé cúvéhóójá pañe tsijtye dsíjívétso múnáama. ⁸ Áanáacáhjáa tsúúca tétsihvu míamúnaa píhcyaaavémé imyéénuhíjcyádú táumeíjyucó Píráátóke díbye íjchívyétso tsáápiikye diityédítyu. ⁹ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Íhya ámuha méimíllé ámuha jodíómú avyéjúúbeke o ácádsíjcaáyóne.

¹⁰ Ehdúhjáa neebe diityéké illure iñómíutááváne llúúvájte avyéjute ehdu dííbyeke dáriivéné iwáájácúnema.

¹¹ Áronáacáhjáa diitye llúúvájte avyéjute néé tétsihyi íjcyámeke ditye Barabáa hallúvúré íihjyúva dííbyekéré díbye íjchívyétso cúvéhóójatu.

¹² Áanélliihyéhjáa díbye Piráátó néé diityéke:

—¿Ácooca eene jodíómú avyéjuube díbye íjcyane ámuha menéhíjcyáábeke muhdú méméenuúhi?

¹³ Áanélliihyéhjáa néemeé:

—Dííbyedívú ihdyu páwachékevu wátyétyehcútso.

¹⁴ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca iiná ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíne kéévánécoba néemeé:

—¿Muúbe, wátyétyehcútsó dííbyedívu!

¹⁵ Áanélliihyéhjáa awáa íjchívyétsoobe cúvéhóójatu Barabáakéré diityémá ímí íjcyane íimíllénema. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwápáajcótsoone íhvétsoobe diityédívú diityéréjuco iwátyétyéhcu páwachékevu.

¹⁶ Áábekéhjáa tsodáhómú dííbyé já llahájtsivu itsájtyéébedívú píhcyaavéhi.

¹⁷ Aaméhjáa dííbyeke uácó wájjamu duujínuúdú nééjavu. Áhduréhjáa tsuhjúuhónetu imyéénúné chahíiwavu ávohjácómé dííbyeke.

¹⁸ Áánemáhjáa wáñejcóme:

—¿Ñóóoj, áanu jodíómú avyéjuúbe!

¹⁹ Ehdúhjáa inééne dííbyeke úníchíhcyuméré íllaáyohíjcyá uméhéiyi íhñíwáutu. Áánemáhjáa

dííbyé lliíñevú imíhmóúbáne ávyéjútsohíjcyámé illure dííbyedi iúúhívaténema.

²⁰ Ehdúhjáa dííbyedi iúúhívaténé boone tácoriúcúme teeja duujínuúdú

néejáá. Áanemáhjáa uácómé páñétúeja dííbyé wajyámuvúréjuco. Átsihdyúhjáa tsajtyémé dííbyeke páwachékevu iwátyétyéhcuíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)

²¹ Aanéhjáa téhullévu péeme cábuuvé tsiréene múnáa-jpi Arejááadorómá Róópómútsíj caani Tsimóó íúmihétú tsáábedívu. Áábekéhjáa íhbutómé Jetsóoke iwátyétyéhcuíwachékevu.

²² Aaméhjáa úújeté tsátsii ‘Niwáupááji’ néeiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu. ²³ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé ‘mííraá’ némeíñé duurúbájpácýoma bíínojpácýó íúménúnetu. Áronéhjáa tsá díbye ádotúne.

²⁴⁻²⁵ Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé páwachékevu ááméjutúréi nuhba íjcyánaaáca. Áané boonéhjáa tsodáhómú nehcojcatsí caatyé dííbyé wajyámúúné újcuíñe. ²⁶ Aanéhjáa dííbyé nííwáú caamééhullétú téwachéketu picyóómé tsíeménetu icyáátunúné illu nééeneé: “Áánu jodíómú avyéjuúbe.” ²⁷ Téhduréhjáa téijyu tsaatétsí ímítyúmútsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcuvatú íjcyáwachékéécútu. ²⁸ Ehdúhjáa ímítyúmútsima dííbyeke wátyétyehcúmé Píívyéébe íwaajácúháámitu illu néhdújuco: “Ímítyúmé raahóri dsíjívéiibe ímítyúúbedi ditye dílloóbe.”

²⁹ Aanéhjáa dííbyeke úújejemé dííbyedi íúúhívaténemáyé ‘wamiwami’ nehíjcyáhi. Áanemáhjáa néemeé:

—Ehdíívaabéváa eene duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíñe ú pájáávétsóiyáhi. ³⁰ Áyu cána bo pájtyetétsaméij.

³¹ Téhduréhjáa llúúvájte avyéjyjtémá taúhbájú uwáábojte dífbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée muurá ímiáané pátyetétsohíjcyaaábe. Áronáacáha tsá díbye píívyetétú iye ipájtyetétsámeíne.

³² Aabe cána óví ímiáané diibyéjuco Crijó mee ijraémú avyéjuube iíjcyáhajchíí eene éwachékevúne ditye wátyetyehcúné ityábáhcyúmeíne pájtyeté botsú dífbyeke mecáhcújtsoki.

Téhduréhjáa dífbyé únútu ditye wátyetyéhcumútsí uuhívaté dífbyedi.

Jetsóó dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

³³ Téijyúhjáa cójijpiinétú íjyunúné cuuvé tujkévevújuco. ³⁴ Áanáacáhjáa Jetsóó ávyetá ihnáhó illu wáníjcyámeíhi:

—Eróij, Eróij, ¿rama tsabataáni? Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú ihvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

³⁵ Aanéhjáa tétsihyi íjcyámedítú tsaate illéébóne néehíí:

—Éje, aadi Eriadi wáníjcyámeí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpiúvudi.

³⁶ Áanélliihyéhjáa tsaapi íícúí wájýámubádú néene bíínójpácýó kiwátyetu iééníyójéné úméhéí níjcautu ipícyoonévú cújuuvé díbye ííhároki. Áánemáhjáa neébe:

—Bo óví Eriá niityétsová dífbyeke.

³⁷ Áanáacáhjáa tsiíne ávyetá ihnáhó iwáníjcyámeítsihdyu ílluréjuco díbye dsíjivéne. ³⁸ Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú páñétúétsíí watájcó wájýámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavu panéjcuavú wájítahnécu.

Mááco 15:39   77   Mááco 15:47

³⁹ Aanéhjáa tsodáhómú avyéjuube tétsihyi íjcyaaabe ájtyumí muhdú dibye iwáníjcyámeíñe dsíjívéne. Áánetúhjáa neébe:

—Á ihdyúha ímiááné áánu Píívyéébé Hajchi.

⁴⁰ Aanéhjáa tsaate walléemú dííbyeke ditye dsíjívetsóné tsíhyullétúré íítehíjcyáhi. Áámemáhjáa ijcyámé Maaría Madarénaa, tsííñe Maaría Jacóóboma Jotséemútsíj tsííjuu, Tsaroméee, éhdume. ⁴¹ Diityéhjáa muurá Gariréari dibye íjcyácooca dííbyeke píáábohíjcyámé téhullétú dííbyema tsáá Jerotsaréevu. Áámemáhjáa téhdure ijcyámé tsijtye walléemú dííbyemáa tsáámeé.

Jetsóó íitémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Aanéhjáa wáyeéévéjccóójíllii ditye ímíbájkímyeíhíj-cyajccóójí pejco íhtsútuube Jotséé Arimatéa cóomi múnáajpi péé Pirááto éllevu, téhdure Jetsóoke cáhcújtsoobe Píívyéébé avyéjú ítsohíjcyaaabe. Aabéhjáa diibye Piráátoké táúmeí dííbyeúvú íitémeho icyúúuki.

⁴⁴ Ááneríhjyáa íllure Piráátó ullévenú ‘a ímiááné íhya dsíjívéjúcoóbe’ ínéénema. Áánemáhjáa tsodáhómú avyéjúubeke ipíúváne díllloobe ímiááné dibye dsíjívéjúcójíhíwáájacuki. ⁴⁵ Aabéhjáa úúballé ímiááné tsúuca dibye dsíjívéne. Áánélliihyéhjáa Piráátó néé diibye Jotsééke dibye iújcúne icyúúuki.

⁴⁶ Ahdújucóhjáa dibye téwachéketu tééhouvuke íníítyétsóne bííjínúné ímíwu nééné wajyámuba íáhdóbari. Áánemáhjáa nééwájitu bóhdómeíñe níkyéhéjú pañévu icyúúúne wátájcoobe nééwayúvu. ⁴⁷ Aanéhjáa Maaría

Madarénamupí tsijpille Maaría Jotséemútsij tsiijumá ájtyumí dibye cúuune.

16

Jetsóó dsíjiveebe tsiíne bóhíine
(Mt 28.1-10; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aaméhjáa wáyeévejcóójí pejco diille Maaría Madarénaa, Jacóóbój tsiiju Maaríaa, Tsaroméee, éhdume ahdó pácúucújpacyóné Jetsóó itémeho itsójtsootéki.

² Áánemáhjáa tsíijyu tsííne tsemáánaréjuco tújkévajcóójí pejcójuco dífbyé nijkyévú péeme úújeté tétsihvu tsúuca nuhba ájchúnáaaca. ³ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca múha íne méema téhejú watájcó néewayu íínétsoóhi?

⁴ Áronáacáhjáa itécunúme téhejú úmíwari teu íjcyájú-cootúne. ⁵ Aaméhjáa téhejú pañevú úcaavémé ájtyumí tsaapi ováhtsa ímiánéjcuri ácuúcunúubeke. Áábé wajyámúhjáa cááméjácoba nééja ávyéta tsítsi. Áábedíhjáa íllityéme. ⁶ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíne. Muurá ó waajácú ámuha menéhcone Natsarée múnáajpi Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyetyéhcuúbeke. Áronáa tsá dibye íchii íjcyájúcootúne. Tsúuca bohíjúcoóbe. Cáhawáa méuujévá íchii dibyee íjcyatsíi pevetsíiyéjuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane méúúballété Péédorómá tsijtye dífbyé mamyémuke tsúuca tsiíne dibye bóhíjucóóne. Méneeco dibye péjucóóné Gariréavu diityé ihde téhullévú diityemá íátyúmíjcatsí diityékée ínehijcyádújuco.

⁸ Ehdúhjáa dibye néenemáyé wájucóómé íllityéneri úúvecunúmére. Aaméhjáa tsá muuca úúballetu mítyane íllityénéllíhye.

*Maaríá Madarénadívú Jetsóó bóhówaavéne
(Ja 20.11-18)*

⁹ Aanéhjáa ibóhijcóójí cúúvéneturé Jetsóó bóhówaavé Maaríá Madarénadívú dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke iwáágóóllédívu. ¹⁰ Aalléhjáa úúbáalleté dííbyé mamýmú dííbyeke kímóóvehíjcyámeke. ¹¹ Áronáacáhjáa tsá díílleke ditye cáhcújtsotúne.

*Ímamyémudítýú míityétsidívú Jetsóó bóhówaavéne
(Rc 24.13-35)*

¹² Aanéhjáa dííllédívú ibóhówáávéne boonétú tsiíñe bóhówááveebe tsíhdyuréjuco míityétsi ímamyémudítýú juuváyí péhíjcyámútsidívú. ¹³ Aamútsíhhyáa idyé tsijtye íñahbéjteke úúbálleroné tsá ditye cáhcújtsotúne.

*Muhdú ditye wákímyeíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé
(Mt 28.16-20; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)*

¹⁴ Átsihdyúhjáa bóhówááveebe pámehdívuréjuco ímamyémudívú 11-mevaréjuco íjcyame majchóri íjcyamedívú. Áámekéhjáa uhbaíchoobe ímiááné bóhíibeke íajtyumíné tsijtye úúbálleroné ditye cáhcútsohíjcyátúné hallútu. ¹⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ahdícýane óvíi ámuha pámeekéré ííñújiri íjcyané míamúnáake méúwaabó ditye pájtyetéíñe uwááboju. ¹⁶ Aane lléébome ímiááné icyáhcújtsóné uubállé tsójt-sótsámeímyé ihdyu pájtyetééhi. Áanetu cáhcújtsotúmé wágóóóveéhi. ¹⁷ Aane oke cáhcujtsómé tamýmeri waagóó tsaaté pañe naavémú íjcyámeke. Téhdure tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri ihjyúvaímye. ¹⁸ Téhdure ííñimýmuke ditye ékééverómé tsá íiná méénúityú diityéke. Téhdure námijtya ádorómé tsá dsíjívéityúne. Aame chéméméhjike bóhíitsohíjcyááhi.

*Níjkyejí*vú Jetsóó pééneé

(Rc 24.50-53)

¹⁹Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke néené boonétú tsúuca Píívyéébe dííbyeke ujcú níjkyejí

vú dibye íávyéjuuté dííbyema. ²⁰Áábe déjuvúhjáa ímamyémú úwáábohíjcyá pahúllevaré teene dííbyé uwááboju. Aaméhjáa dííbyere píáábóneri méénúráityúronéhjí méénuhíjcyá dííbyé uwááboju iwáájácúmeíki. Áyu tehdújuco

Píivyéébé ihjyu: jetsocríjyodítýú cáátúnuháámi New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Jul 2022 from source files dated 25 Jun 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48